ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 852 . Կ. ՊՈԼԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀԱՍՕՍ 4—16 10 ԼԷՊԻՒԼ ԱՒ" 1317 4 ԱՂԸՍԹՕՍ 1315 Գ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 852

"پوزانتيون"
ارمنجه يومى وسياسى وغزته صاحبى وامتيازى صاحبه
پوزانت كچيان
مطبعه دار اولديغى جاده باب عالى جاده سى ٢٣-٢٥ نومرو لى محله سى
دار اولديغى يرده در

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Litteraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅՕՍԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ Ք

ԵԱՆՔԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Երբ ուժ չայորդաբար մի քանի նամակներ առինք, որով կ'քննադատուի տեղւոյն ամերիկացի նոր Միսիոնարին ընթացքը, իբրև հակապատկեր իր նախորդին ընթացքին: Մր. Սգէբլդըն չուզեր չարունակել Մր. Չէմպըրսի աւանդութիւնները: Մր. Չէմպըրս աւելի անխորտակ կ'վարուէր Հայոց հետ: Աւելի անկողմնակալ էր Հայու և Հայ—բողոքական նախանձընդդէմ պահանջումներուն դէմ: Հայու զայկըներուն Թոյլ կուտար Հայոց եկեղեցին յանախելու: Հետեւապէս, կարծոյ առաջնորդական տեղապահ Տ. Զաւէն Ծ. վ.ին հետ ունեցած ինչ ինչ անհամաձայնութիւններուն հակառակ, տեղւոյն թէ՛ Հայք թէ Հայ—բողոքականք կ'համակրէին Մր. Չէմպըրսի: Նոյնը չի կրնար ըսուիլ իր յաջորդին համար: Մր. Սգէբլդընի դէմ ամբաստանութիւններն ասանք են— Ա. Մարդասիրաբար իրեն զրկուած նըպաստի գումարը բողոքականութեան համար ջրմ մը, պարգեւ մը, կ'նկատէ, և խորութեամբ կ'բաչխէ:— Բ. Կարծոյ Հայ—բողոքական վարժարանին Հայ ուսուցիչներն և պաշտօնեաները կ'ճարէ՛ միմիայն իրենց Հայութեան համար, և անոնց տեղ անոնց չափ ալ բան չգիտցող Հայ—բողոքականներ կը դնէ, միմիայն իրենց բողոքականութեան պատճառաւ: [*] —Գ. Հայ տղոց կ'արգիլէ Հայոց եկեղեցին երթալ:— Դ. Նոյն իսկ Հայ—բողոքականաց մէջէն լուսաւորուած դասակարգն այնքան վտանգուած է իր խորական ընթացքով որ ասանք հիմա կ'խորհին իրենց յարաբերութիւնը խզել, և նոր կարգադրութեամբ մը իրենց տղաքը ղրկել Ազգ. Առաջնորդարանին իրաւասութեան ներքեւ գտնուող վարժարանները:— ե. Հայ—բողոքական հասարակութեան ինքնավարութեան ալ հակառակ է նոր Միսիոնարը, և պաշտօնէ պարզեցուցած է բողոքական վարժարանց տեղական [Հայ—բողոքական] Հոգաբարձութիւնը, ինք և իր կինն ատանձնելով սոյն գործը, և ազդարարելով բողոքականներուն թէ քանի որ չենքն ամերիկան դրամով չինուած է, իրենք չեն կրնար խառնուիլ բողոքական վարժարաններուն ուղղութեան, եւն. եւն:

Աւասիկ բաւական երկար չարք մը ամբաստանութեանց: Եթէ Մր. Սգէբլդըն այս ամբաստանութեանց դէմ ըսելիք մ'ունի, թո'ղ մեզ ուղղէ, կը հրատարակենք, մեր սովորական անկողմնակալութեամբ, և կ'քննենք իր տալիք պատասխանն ալ: Բայց դիտել կուտանք թէ մեք որ Մր. Չէմպըրսի վրայ գովեստ կ'լսէինք, մինչեւ հիմա անոր յաջորդին վրայ դիտողութիւն միայն լսեցինք: Ըսել է՝ երկրորդ մեզ նամակ գրողներն անպատճառ Միսիոնարներուն հակառակ մարդիկ չեն: Ազգին ազէկ կ'ըսեն, գեշին՝ գէշ:

*** Մեք կ'արժանանք գանգատողներուն միամտութեան վրայ: Ամերիկացի Միսիոնարներուն մէջէն «ազէկ»ին եթէ հանդիպեցան, իրենց համար բախտ մը Թո'ղ համարին: Բայց անպատճառ իրաւունք չունին յուսալու որ իրենց հաճելի եղող կազապարին մէջ թափուած մարդիկ պիտի ըլլան՝ ծովերէ, ովկիանոսներէ անդին դարբնուած այս մարդիկ: Ամերիկացի Միսիոնարն ամէն բանէ առաջ Ամերիկացի է, առաջին անպատեհութիւն: Եւ յետոյ, Միսիոնար է, երկրորդ անպատեհութիւն: Իրբեւ Ամերիկացի, ինք ո'չ Հայու պէս կ'տեսնէ, ո'չ Հայու պէս կ'զգայ: Իբրեւ Ամերիկացի, ամէն բանէ առաջ կուսակցական մարդ է: Իրեն դժուար է անկողմնակալ, անաչառ ըլլալ: Աչքը բացեր, ինքզինք նախ կրօնական, յետոյ թագաւորական, և ի վերջոյ քաղաքական կուսակցութեան մը, խըմբակի մը, ժողովակի մը, Caucusի մը, Coterieի մը, Cliqueի մը, կամ ո'և է տեսակ Tammany Hallի մը մէջ տեսեր է: Իրենները թեր եղնել, իրենները կողմը տալել, իրենները միայն յառաջ քշել՝ իրեն համար երկրորդ բնութիւն եղած է: Զի կրնար այս երկրորդ բնութիւնը թօթափել, մինչեւ իսկ եթէ Հազարաւոր մղձաւերով հեռանայ իր կուսակական պայքարներուն առաջքէն, որոց չկրժռութիւնը չի պակիր՝ չաթաթներով Ովկիանոսի հով կլլելէն ետքն ալ: Աչխարհի ո'չ մի կողմը, Անգլիայէն մինչեւ Ճարոն, կուսակցական անճուկ ոգին այնքան խստացած չէ որքան Ամերիկայի մէջ: Ամերիկեան կուսակցական բարքերու մասին քիչ մը գաղափար կ'ունենանք, եթէ Ռուսահայոց հրապարակային բարքերը մտքէն դիտենք: Ամէնէն խոշոր անիրաւութեանց աչք կ'գոցէ Ամերիկացին՝ մի միայն կուսակցական նկատումներով: Այս երեւոյթ ալ անշուշտ իր պատճառներն ունի. բայց Մր. Սգէբլդընի չուրջը դարձող վէճը չարժեր որ իր պատճառաւ քաղաքական պատմութեան վիճաբանութիւն մը յարուցանենք: կ'բաւէ միայն յիշել թէ Ֆրանսայի մէջ դար մը անցաւ յորվէհետէ Ֆրանսացիք գիրար չարդեցին կուսակցական կռիւներով, և Անգլիոյ մէջ դարեր անցան «Երկու վարդերուն» եղբայրասպան կռիւէն ի վեր, մինչ յԱմերիկա դեռ ամէն մարդու յիշողութեան մէջ է Հիւսիսայնոց եւ Հարաւայնոց եղբայրասպան կռիւը: Հետեւաբար, կուսակցական զգացման տարբերութիւնն ալ հոն դեռ անտաչ, անասնձ [untamed] աստիճանին վրայ է:

*** Եւ նոյն իսկ, իրբեւ Ամերիկացի, Թուրքիա եկող Միսիոնարներն անպատճառ գերազանց դիտքերը չեն Ամերիկացիներուն: Անոնց մէջ դո'ւն ուրեք կ'պատահի Տքդ. Ռիխի նման գիտնական մը, Մր. Քոլի նման մարդասէր մը, կամ Մր. Պարնըմի նման գրչի տէր տազնապուր հրապարակագիր մը: Մեծամասնութիւնն Ամերիկացոց միջին դասակարգէն [The average Americanէն] ալ վար է, քանի որ կը բաղկանայ այնպիսի մարդոցմէ որք կոյս և անսահման երկրի մը մէջ փայլելու ապարէզ չկրնալով գտնել, Բրիտանեանները վերահին Բրիտանեայ ընելու համեմատական անկարեւոր և անխոռնչկ գործին համար իրենց հայրենիքէն չարաթներով հեռի տեղուանք գաղթելն աչք առեր են: Ա'լ այսպիսի դասակարգի մը իւրաքանչիւր անհատը մէյ մէկ Ֆրանքլին, Ուաչինկդըն, Լինքըլն, կամ մէյ մէկ Հէնրի Ուօրտ Պիչըր կամ մէյ մէկ Տքդ. Ուէպսթըր կամ Տքդ. Պէնքրօֆթ Նկատելու համար, մարդ սովորականէն աւելի պարզամիտ պէտք է ըլլայ:

*** Գործն ա'լ աւելի կ'բարդի, երբ նկատենք այս դէպքն իբրեւ Միսիոնար. զի, իբրեւ Միսիոնար, ինքն իրեն ներելի չի համարիր մասնաւոր «յարանուանութեան» մը նեղ չրջանակէն դուրս ելնել: Միսիոնարներու հետ տեսակցելով, մեք երբեմն ապշած մնացած ենք՝ տեսնելով թէ ո'րչափ խեղճ գաղափար ունին Բողոքականութեան ամէնէն հզօր և ամէնէն փառաւոր ճիւղին՝ Անկլիքան եկեղեցւոյն վրայ, ա'յն եկեղեցւոյն վրայ որ աշխարհի մէջ ամէնէն ուժգին պատուերը կանգնած է Պապութեան դէմ, ամէնէն յաղող կռիւ մը եւոքն Անդրլեռնականութեան դէմ, եւ որուն տարած յաղթութեան չնորհիւ է ինչ որ կայ այսօր բողոքական «յարանուանութիւն» Եւրոպայի թէ Ամերիկայի մէջ: Իրենց «ծողովական» կամ «Երիցական» դրութեան նեղ չրջանակէն դուրս բան չեն ուզեր տեսնել: Այս մարդիկը պիտի հասկնան և գնահատեն Հայ. եկեղեցին, ա'յն եկեղեցին որ Աբեւելքի մէջ քրիստոնեայ դաւանութեան առաջին վկայն կ'ըլլար, երբ այս Ամերիկացիներուն նախնիքը Մեծին Բրիտանիոյ մէջ տակաւին ո'չ միայն Թոմաս Քրիստոսը չէին ճանչնար, այլ և գէթ իբրեւ հեթանոս՝ հին Յոյներուն չափ ալ մարդասիրել կեանք մը չէին վարեր: Ա'յս մարդիկը, կ'հարցնենք, պիտի հասկնան Հայ. եկեղեցւոյն արժէքը: Անոնք որ Քրիստոնէութեան համար բան մը չեն քաշած, ի'նչպէս կրնան հասկնալ անցեալն մէջ Քրիստոնէութեան համար այնքան նեղուած եկեղեցւոյ մը դիրքն ու կացութիւնը: Այնչափ Հայ—եկեղեցական պատմութիւն գիտե'ն նայինք, և գիտնան՝ ալ, կալվինի «Նախադատութիւն»ն զարմանալի կերպով նեղ չրջանակին մէջ կրնա'ն ղրկեցնել զայն:

Եւ յետոյ, ա'յս մարդիկը պիտի ունենան մտքի բաւական լայնութիւն եւ բարձրութիւն՝ Քրիստոնէութիւնն իր տիեզերական ընդարձակութեան մէջ ըմբռնելու, ձեւերուն, «ֆորմիւլ»ներուն, գերի չըլլալու, և պատմական երկար անցեալ մը իր բովանդակ խմացութեան մէջ հասկնալու համար: Իբրեւ Ամերիկացի՝ արդէն աչխարհային կուսակցական ոգւով տոգորուած, ո'չ սակայն իր հոգիին փրկագործութիւնը կ'փնտռէր մարդկային տառապանք մտքելով, Քրտութեան և անօթութեան դէմ մաքառելով:

Միս Ֆրէյզըր ծնած էր Քանատա 1867ին. 1892 Նոյեմբերին միացաւ Վանայ ամերիկեան Միսիոնարութեան: 1895ին հոն էր, ոգի ի բռին աչխատելով միսիոնարական և նպաստի գործին մէջ, մինչեւ որ հարկ դատուեցաւ միսիոնարուհիներն ուրիշ տեղ ղրկել: Նոյեմբր 96 թուականին Օր. Ֆրէյզըր Պոլիս եկաւ, Բրոմֆըտ Բէնսէլ Հարիս և ուրիշ բարեկամներ խորհուրդ տուին իրեն՝ գաղթականներուն հետ Պուլկարիա անցնիլ և հոն օգնել անոնց նիւթապէս: Ժրագրեալ աղջիկը իսկոյն ծրագիր մը պատրաստեց իրեն, անցաւ Անգլիա. հոն յարդարեց նպաստի գործը, առ նուազն 10,000 անգլ. ոսկիի գումար մը ապահովելով: Անգլիայէն Մարսիլիա գնաց, ուր Նանսանպէս երեսնալ սկսած էին գաղթականի էգզոդները. կրցածին չափ օգնութիւններ ըրաւ անոնց, և, առանց ժամանակ կորանցնելու, չուներն առաւ Վանա: Հոկտեմբեր էր: Տասնեհինգ հազար գաղթական իրենց կայքը դրած էին Պուլկարիոյ զանազան կողմերը, մասնաւորապէս Վառնա, Ռուսճուք, Շումլա եւայլն. Պալքանի սառնաշունչ քամին սկսած էր փչել: Կապարագոյն մութ երկնքին տակ, ուր ահեղ ամպեր կ'ուռեցնային փչելու սպառնալիքով, մարդեր, կիներ, տղայ, ծերեր, անպատսպար, սկսած էին դողդղալ արդէն. Պուլկարները սարսափելի կը յայտարարէին իրենց երկրին ձմեռը. օտարը չէր կրնար դիմանալ այդ ցուրտին, ո'ւր մնայ աղքատ գաղթականը. հայաչէնօրէն կազմուած տեղական նպաստներ այնքան կ'զօրէին որքան քանի մը կաթիլ ջուր հրդեհ մարելու համար. նպաստի հեղեղ մը կ'ուզէր հեղեղանման թշուառութիւնը ծածկելու համար: Ու այդ հեղեղը Միս Ֆրէյզըր եղաւ:

Արդէն Հոկտեմբերին՝ վառնայի գլխաւոր պղտոտային վրայ գաղթականները մատով իրարու կ'ցուցնէին ժժգոյն, նիհար, բարակուկ աղջիկ մը, որ աչխոյժ, թեթեւսոն կ'անցնէր, աննկարագրելի ժպիտ մը չուրերուն վրայ: Մութ գոյն, անպաճոյճ պարեգօտ մը հագած էր, իր քալուածքին մէջ քաջ, համարձակ բան մը կար, քնքուչ առնականութիւն մը, նմայ մը բարակ սլացիկ հասակով ան Անգլուհիի դիրքերուն, զոր անգլիական պատկերազարդ հանդէսներուն մէջ կ'տեսնենք, բայց որո'ւն մտքէն կ'անցնէր այն ատեն ան, որ աւելի կ'անճոյանայ, կրնայ նեղնայ իրենց դիտողութեան ու դատողութեան չրջանակէ, երբ միսիոնարական պաշտօնը կուգայ կուսակցական նոր և աւելի պիրկ չղթայով մը կաշկանդել իրենց իւացականութիւնը:

*** Ինչպէս կ'երեւի, մեք այս ընդհանուր դիտողութիւնները՝ կ'քննենք՝ առանց ի մասնաւորի ո'չ զոք մատնանչ ընելու: Մեք ընդհանուր գիծը միայն կ'ուրուագծենք: Անկէ վեր ալ կրնայ գտնուիլ Միսիոնարներուն մէջ, անկէ վար ալ: Եւ եթէ Հայ—բողոքական ընթերցող մը առարկէ թէ մեք որ այսպէս կ'խորհինք Ամերիկացի Միսիոնարներուն ընդհանրութեան վրայ, ինչո'ւ նոյնը չենք գրեր լատին Բադերաներուն վրայ ալ, կ'պատասխաննենք թէ նոյն դիտողութիւնը տեղ տեղ կ'պատչաճին լատիններուն ալ, սա՛ տարբերութեամբ որ Լատին գործիչներուն վրայ ա'լ աւելի անդադար գաղափար ունենալ ենք միտ, եւ այսօր ալ զանոնք ամէն կերպիւ նուազ յանձնառու երեւի կ'նկատենք՝ քան իրենց եանքի մրցակիցները:

ՄԻՍ ՖՐԷՅԶՐ

Ցունիս 7ին, Պոսթընի Գրնրի Հիւանդանոցին մէջ, հոգին կ'աւանդէր Միս Ֆրէյզըր, Պուլկարիոյ վերջին գաղթականութեան մեծ առաքին դիւցազնուհին: Իր կենսագրութիւն բազմատարը չէ: Քրիստոնէութեան հին դարերուն կարգ մը մարդիկ կային որոնք լեռները քաչուելով կանքերնին կ'վերջացնէին ազօթքով ու խոստումնով. այս հոգեպաչտ անձնուրացութեան համար անոնք կ'պաչտուէին, ու իրենց անունը կ'անմահանար. այս եսական ճգնութիւնը անոնց փառասիրը կ'ըլլար. ասիկա էր իրենց կենսագրութիւնը, չոր, անսեթեթ, վայրի թուփի մը պէս: Անմոռանալի Ամերիկուհիին կեանքի պատմութիւնն ալ նոյնքան հաճոյ է, արկած ու բաւ չունի. ինքն ալ ոսխոտած ճգնուհի մըն էր, որ սակայն իր հոգիին փրկագործութիւնը կ'փնտռէր մարդկային տառապանք մտքելով, Քրտութեան և անօթութեան դէմ մաքառելով:

Միս Ֆրէյզըր ծնած էր Քանատա 1867ին. 1892 Նոյեմբերին միացաւ Վանայ ամերիկեան Միսիոնարութեան; 1895ին հոն էր, ոգի ի բռին աչխատելով միսիոնարական և նպաստի գործին մէջ, մինչեւ որ հարկ դատուեցաւ միսիոնարուհիներն ուրիշ տեղ ղրկել: Նոյեմբր 96 թուականին Օր. Ֆրէյզըր Պոլիս եկաւ, Բրոմֆըտ Բէնսէլ Հարիս և ուրիշ բարեկամներ խորհուրդ տուին իրեն՝ գաղթականներուն հետ Պուլկարիա անցնիլ և հոն օգնել անոնց նիւթապէս: Ժրագրեալ աղջիկը իսկոյն ծրագիր մը պատրաստեց իրեն, անցաւ Անգլիա. հոն յարդարեց նպաստի գործը, առ նուազն 10,000 անգլ. ոսկիի գումար մը ապահովելով: Անգլիայէն Մարսիլիա գնաց, ուր Նանսանպէս երեսնալ սկսած էին գաղթականի էգզոդները. կրցածին չափ օգնութիւններ ըրաւ անոնց, և, առանց ժամանակ կորանցնելու, չուներն առաւ Վանա: Հոկտեմբեր էր: Տասնեհինգ հազար գաղթական իրենց կայքը դրած էին Պուլկարիոյ զանազան կողմերը, մասնաւորապէս Վառնա, Ռուսճուք, Շումլա եւայլն. Պալքանի սառնաշունչ քամին սկսած էր փչել: Կապարագոյն մութ երկնքին տակ, ուր ահեղ ամպեր կ'ուռեցնային փչելու սպառնալիքով, մարդեր, կիներ, տղայ, ծերեր, անպատսպար, սկսած էին դողդղալ արդէն. Պուլկարները սարսափելի կը յայտարարէին իրենց երկրին ձմեռը. օտարը չէր կրնար դիմանալ այդ ցուրտին, ո'ւր մնայ աղքատ գաղթականը. հայաչէնօրէն կազմուած տեղական նպաստներ այնքան կ'զօրէին որքան քանի մը կաթիլ ջուր հրդեհ մարելու համար. նպաստի հեղեղ մը կ'ուզէր հեղեղանման թշուառութիւնը ծածկելու համար: Ու այդ հեղեղը Միս Ֆրէյզըր եղաւ:

Արդէն Հոկտեմբերին՝ վառնայի գլխաւոր պղտոտային վրայ գաղթականները մատով իրարու կ'ցուցնէին ժժգոյն, նիհար, բարակուկ աղջիկ մը, որ աչխոյժ, թեթեւսոն կ'անցնէր, աննկարագրելի ժպիտ մը չուրերուն վրայ: Մութ գոյն, անպաճոյճ պարեգօտ մը հագած էր, իր քալուածքին մէջ քաջ, համարձակ բան մը կար, քնքուչ առնականութիւն մը, նմայ մը բարակ սլացիկ հասակով ան Անգլուհիի դիրքերուն, զոր անգլիական պատկերազարդ հանդէսներուն մէջ կ'տեսնենք, բայց որո'ւն մտքէն կ'անցնէր այն ատեն ան, որ աւելի կ'անճոյանայ, կրնայ նեղնայ իրենց դիտողութեան ու դատողութեան չրջանակէ, երբ միսիոնարական պաշտօնը կուգայ կուսակցական նոր և աւելի պիրկ չղթայով մը կաշկանդել իրենց իւացականութիւնը:

*** Ինչպէս կ'երեւի, մեք այս ընդհանուր դիտողութիւնները՝ կ'քննենք՝ առանց ի մասնաւորի ո'չ զոք մատնանչ ընելու: Մեք ընդհանուր գիծը միայն կ'ուրուագծենք: Անկէ վեր ալ կրնայ գտնուիլ Միսիոնարներուն մէջ, անկէ վար ալ: Եւ եթէ Հայ—բողոքական ընթերցող մը առարկէ թէ մեք որ այսպէս կ'խորհինք Ամերիկացի Միսիոնարներուն ընդհանրութեան վրայ, ինչո'ւ նոյնը չենք գրեր լատին Բադերաներուն վրայ ալ, կ'պատասխաննենք թէ նոյն դիտողութիւնը տեղ տեղ կ'պատչաճին լատիններուն ալ, սա՛ տարբերութեամբ որ Լատին գործիչներուն վրայ ա'լ աւելի անդադար գաղափար ունենալ ենք միտ, եւ այսօր ալ զանոնք ամէն կերպիւ նուազ յանձնառու երեւի կ'նկատենք՝ քան իրենց եանքի մրցակիցները:

ՄԻՍ ՖՐԷՅԶՐ

Ցունիս 7ին, Պոսթընի Գրնրի Հիւանդանոցին մէջ, հոգին կ'աւանդէր Միս Ֆրէյզըր, Պուլկարիոյ վերջին գաղթականութեան մեծ առաքին դիւցազնուհին: Իր կենսագրութիւն բազմատարը չէ: Քրիստոնէութեան հին դարերուն կարգ մը մարդիկ կային որոնք լեռները քաչուելով կանքերնին կ'վերջացնէին ազօթքով ու խոստումնով. այս հոգեպաչտ անձնուրացութեան համար անոնք կ'պաչտուէին, ու իրենց անունը կ'անմահանար. այս եսական ճգնութիւնը անոնց փառասիրը կ'ըլլար. ասիկա էր իրենց կենսագրութիւնը, չոր, անսեթեթ, վայրի թուփի մը պէս: Անմոռանալի Ամերիկուհիին կեանքի պատմութիւնն ալ նոյնքան հաճոյ է, արկած ու բաւ չունի. ինքն ալ ոսխոտած ճգնուհի մըն էր, որ սակայն իր հոգիին փրկագործութիւնը կ'փնտռէր մարդկային տառապանք մտքելով, Քրտութեան և անօթութեան դէմ մաքառելով:

Հոս հարկ չկայ երկարօրէն մանրամասնել այդ նպաստին գործը, որուն վրայ արդէն ժամանակին գրուած է այնքան: Իմ դիտաւորութիւնս է՝ խղճի և չարգանքի պարտք մը կատարած ըլլալու համար՝ չքնաղ առաքելուհիին նկարագրին ընդհանուր գծերուն վրայ գաղափար մը տալ, գիտնալով թէ անհիմ անմոռանալի դեր մը խաղացած է մարդկութեան համար և թէ իր անուշ ժպտուն դէմքը, որ հիմակ յաւիտենականութեան մէջ խաղաղօրէն կ'ննջէ, երկար տարի ակնապարար լոյսի մը պէս պիտի ծիրայ հազարաւոր աղքատներու երեւակայութեան մէջ, զորս այնքան սիրեց և խնամեց:

*** Հոկտեմբերի սկիզբները չէին մը ելած Վառնայի գաղթականներուն մէջ, որ ակնթարթէ պակաս ժամանակի մէջ տարածուեցաւ՝ ականջէ ականջ՝ անոնց հոն չսրքերուն մէջ: Տխրութեամբ աղօտուած աչքերը յետզետէ օ,էն ինծղուած, ժամուքէ ու անձկութէ կծկուած չուրերը մէկէն ժպտով մը լոյնցած, կ'փափագին

—Ինկիլիզի աղջիկ մը եկեր է, հետն ալ հազարներով ոսկի բերեր է աղքատներուն համար. Փո՞ւք քեզ Տէր, Փո՞ւք քեզ:

Եւ սկսան գունդագունդ վազել «Ինկիլիզի աղջկան», որ գրկաբաց, ինդուժերես, աղապատանքով ընդունէց այդ ժժգոյն, հոգեսպառ խմբակները կիներու, աղջիկներու, տղաքներու: Եւ ահա ասանք ապշութեամբ տեսան որ «Ինկիլիզի» ըսածնին աղուոր մանրուք աղջիկ մըն էր, ազնուական հանգարտ դիմագծութեամբ, պարզ, անուշբերան. խոնարհ, որ կը մտնար իրենց մէջ, երեսնին կ'չոյէր իր մեղմաժպի պէս ճերմակ մատքը մտներուն, իրենց լեզուովը կ'հարցափորձեր զիրենք, իրենց համար ինչ աղուոր բան և ինչ զարմանալի նորութիւն լսել աչխարհի հեռուներէն եկած կին մը, որ հայերէն կ'խօսի: Եւ իրօք, մեր լեզուին քաղցրութիւնը հասկնալու համար, դի'ր զանկիա օտարի մը, մանաւանդ Անգլուհիի մը բերնին մէջ, սովորականէ դուրս ազնուացած բան մը կ'դառնայ. բառերը զուտ, մաքուր, չինչ կ'ըլլան, և առոգանութեան տարօրինակութիւնը հաճելի չեղա մը կուտայ անոնց: Օր. Ֆրէյզըրի հայերէն խօսիլը մտիկ ընելը կատարեալ հաճոյք էր. բառերն արտասանած պահուն կարծես փոքր խճճեր պահած էր լեզուին տակ, ու ա-

[*].— Նոր միսիոնարը կարծի գալուն պէս այս մեծագործութիւնն ի գլուխ հաներ է, ճամբելով ո'չ միայն Հայ ուսուցիչներն, այլ եւ Հայ... տրնտեսը, արձակուրդէն քիչ առաջ, եւ արձակուրդի ամսականներն ալ զլանալով, մինչ տարին ողջոյն աչխատող դպրոցական մնայուն պաշտօնեաները իրաւունք ունին իրենց արձակուրդի ամսականներուն ալ:

Տ'ՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԹԻՒՆԻՆ

Անցեալ չարթու խորհէի մէջ այս տարուան չերամագործներուն մրցման պարգեւատրութիւնը կատարուեցաւ, և մրցանակ ստացող 14 չերամագործներէն հինգը միայն մեր քաղաքէն էին, որք են Արտաչ Թալու գեհան, որ 25 կրամ հունտով մրցման մտած էր, ստացաւ 500 ղ.նոց մէկ դիտակ և 10 ոսկի պարգեւ. Նշան Թարագճեան 25 կրամ հունտով մրցման մտնելով ստացաւ 500 ղ.նոց մէկ դիտակ և 9 ոսկի. Պետրոս Աբրահամեան 50 կրամ հունտով, ստացաւ 7 ոսկի և մէկ դիտակ 400նոց. Մարգիս Գայիլեան 30 կր. հունտով ստացաւ 8 ոսկի եւ մէկ դիտակ 400նոց. Մանուէլ Ծովհաննէսեան 75 կր. հունտով, ստացաւ 6 ոսկի եւ մէկ դիտակ 500 ղ.նոց. իսկ կարապետ Աբրէնեան որ 75 կրամ հունտով մրցման մտած էր, ուրիշ անգամ պարգեւ ստացած ըլլալուն համար, այս անգամ միայն բարեհնչ ստացաւ:

Խորհէնէի նահանգին այս տարուան չերամի ամբողջ արդիւնքը նախորդէն շատ աւելի ըլլալով, երբ մէկ միլիոն քիլօ կ'ենթադրուի, մէն մի քաղաքի և գիւղի չերամներուն նկատմամբ մանրամասն ու որոշ տեղեկութիւններ կ'պակսին թէպէտ, կատարուած այլ եւ այլ քննութիւններէն սակայն հասկցուած է որ այդ թիւ ճշմարտութեան մօտաւոր թիւն է։ Շերամարուծութիւնն, ինչպէս Թուրքիոյ ուրիշ նահանգներու, նմանապէս Խորհէնէի նահանգին մէջ վերջին տարիներս այսչափ կարեւորութիւն տրուելով յառաջդիմելն ուրիշ բանի համար չէ, այլ միայն հետզհետէ թթենիները չատնալուն և անոնց պահպանուելուն [illegible] եղած խնամքն ու ջանքն [illegible] դրուելուն հետ մէկտեղ, կայս. կառավարութեան կողմէ ալ հարկաւոր եղած ամէն տեսակ քաջալերութիւնն ու օժանդակութիւնն ի գործ կ'դրուի. ինչպէս՝ թթաստաններուն լաւ մշակուելուն՝ խնամուելուն ու պահպանուելուն համար հարկ եղած օժանդակութիւնն ընել. հունտերուն լաւ՝ առողջ ըլլալուն համար պէտք եղած հսկողութիւնն ընել, բերքն որոշեալ ժամանակ մը մաքսէ զերծ թողուլ, և լաւ տեսակ հունտ յառաջ բերողները դրամական և այլ պարգեւներով քաջալերել։

Շերամարուծութիւնը արդարեւ երբեմն Խորհէնէի նահանգին հարստութեան աղբիւրներէն մին էր. և Խորհէնէի շրջականները մանաւանդ կային բազում թթաստաններ. բայց չերամներու հիւանդութեան դարմանը չը գտնուած տարիները մեծամեծ վնասներ պատճառելով, այդ արհեստ հետզհետէ ինկաւ և դրամի ու ժամանակի միջոցով ձեռք բերուած թթաստանները քակուելով պտուղներու վերածուեցան. անմահն Բասթէօռի գիւտէն ի վեր սակայն, ժողովուրդը դարձեալ այդ հարստաբեր արհեստին մեծ յարգ ու պատիւ տալ սկսաւ։

Մարդուս իր ջանքերն ու աշխատութիւններն չահաւէտ ու արդիւնաբեր ընելու միջոցը, դարձեալ մարդուս ունենալիք չահն ու ձեռք բերած յաջողութիւններն են. երբ իր աշխատութիւնք չահաբեր ու արդիւնաբեր կ'ըլլան, բնականաբար անոնց մէջ խրախուսութեամբ, սիրով և բուռն եռանդով կ'յարատեւէ։ Շերամարուծութեան մէջ ձեռք բերուելիք չահն ու յաջողութիւնն հիմա ապահովուած ըլլալն ինքնայայտ է. և ժողովուրդը՝ հարստութեան սա աղբիւրին ձեռնարկել հրաւիրելու և յորդորելու համար այլեւս խրատի ու քաջալերութեան պէտք չէ մնացած. վասն զի փորձը փայլուն կերպով ապացուցած է թէ չնորհիւ Բասթէօռի միքրոպի գիւտին, մարդկային ջանքն՝ աշխատութիւնն ու դրամը ընդունայն չեն վատնուիր այլեւս, և չերամարուծութիւնը հանրային հարստութեան գլխաւոր միջոց մ'ըլլալէ զատ, նաեւ Պետական Գանձին չահուն ալ գլխաւոր միջոց մ'եղած է։

Յայտնի է թէ ամէն երկիր իր աշխարհագրական դիրքին, կլիմային, հողին յատկութեան և ուրիշ բաներուն նայելով, կարգ մը բաներու ընդունակութիւն և յարմարութիւն ունի. և երկրին հարստութիւնն բազմացնելու ու ճոխացնելու համար այս յարմարութիւններն ու տեղական յատկութիւններն յօգուտ ի կեր առնել և պէտք եղած ջանքն ու աշխատութիւնն գիտութեան պահանջներուն համաձայն ի գործ դնել անհրաժեշտ է։ Երբ երկրի մը ժողովուրդն անյիշատակ դարերէ ի վեր իրեն աւանդ մնացած նահապետական դրութենէն չուզեր չեղիլ, և ինչ որ տեսեր է իր նախնիքներէն՝ ինքն ալ միմիայն այն տեսակ աշխատութեանց կ'հետեւի, զոր օր., միայն արմտիք յառաջ բերելու կ'աշխատի, վասն զի իր հօրմէն ու պապէն այդ տեսեր է, և տեղւոյն հողին, կլիմային և ուրիշ բնական տեղային յարմարութեան և ընդունակութեան ուշադրութիւն չըներ, և իր բոլոր աշխատութիւնք նահապետական հին ոճով ընելով, երկրագործական նորանոր գործիքներու վրայ գաղափար չունի, յայնժամ տնտեսական երկրին հարստութիւնը չատ սահմանափակ պիտի մնայ, և բազմացուած երջանկութեան բարձրութեան հասնիլ անկարելի կ'ըլլայ։

Մեր նահանգ եւ մասնաւորաբար մեր քաղաք, կլիմային, հողային յարմարութեան, լաւ թթաստաններ յառաջ բերելու ընդունակութեան և ժողովուրդին տոկուն աշխատասիրութեան համար, չերամարուծութեան յոյժ նպաստաւոր վայր մ'ըլլալը, վերջին մէկ քանի տարիներու փորձերով ապացուցուած է. և սարկա թէրեւս մեր քաղաքին տպագայ հարստութեան գլխաւոր միջոցներէն մին ըլլալ սահմանուած է։ Պէտք կ'մնա՞յ արդեօք մեր այս տեսութիւններն աւելի շօշափելի փաստերով ապացուցանել, քանի որ դեռ անցեալ չարթու ամբողջ Խորհէնէի նահանգին մէջ չերամարուծութեան մրցման արժանացողներէն 14էն 5ը Ռոտոսդոցիներ էին և մին ալ յիշատակութեան արժանացած է բարեխիղճով մը։

Կայս. կառավարութիւնը ժողովրդին օգտին ու չահուն համար չերամարուծական վերջին գիտութեանց համաձայն ամենակատարեալ կազմակերպութեամբ վարժարան մը բացած է Պրուսայի մէջ, ուրկէ ամէն տարի մասնագէտ կարող ուսուցիչներ կ'հանէ "որք գիտութեան համաձայն նախապէս առողջ հունտերը կ'որոշեն, դարձեալ նորանոր թթաստաններ յառաջ բերելու, որդերը խնամելու, չերամատուներու մաքրութեան եղանակն ուսուցանելու են. համար, ամէն լեզուէ հրահանգի տետրակներ ձրիաբար ամէն կողմ կ'ղրկուին, որ այդ հրահանգներուն ուշի ուշով հետեւելով, արտերուն հիւանդութեամբ փճանալուն և տրուած ժամանակին ու դրամին ընդունայն կորսուելուն այսուհետեւ երբեք երկիւղ չկայ։ Դէ մեր աս գիտողութիւններուն իրր ապացոյց չի՞ նկատուիր արդեօք սա իրողութիւնը, թէ ասկէ առաջ մէկ ծո., այսինքն 30 կրամ հունտ պարունակող տուփէ մը երբ 40 կամ առ առաւելն 50 քիլօ բժոժ յառաջ կուգար, այժմ նոյնչափէն 80—85 քիլօ և երբեմն ալ ասկէ աւելի բժոժ յառաջ կուգայ։ Դարձեալ երբ ասկէ առաջ $12^1/_2$ օխա բժոժէն մէկ օխա մետաքս կ'առնուէր, հիմա փորձով հաստատուած է որ 8 օխա բժոժէն մէկ օխա մետաքս կ'առնուի։ Վերջապէս, երբ գիտութեան համաձայն չերամարուծութեան հետեւելու ըլլանք, մեծամեծ ու չահաբեր արդիւնքներ պիտի կարենանք ձեռք ձգել և սարկա մեր քաղաքին և մանաւանդ մեր ազգայիններուն տպագայ հարստութեան գլխաւոր միջոցներէն մին պիտի ըլլայ, քանի որ մանաւանդ մեր ազգայիններն են քաղաքիս մէջ որ չերամարուծութեան կ'հետեւին։

Ռոտոսդօ — ԹՂԹԱԿԻՑ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՇՓՈԹՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՖՐԱՆՍԱ. — Լապօրի վիրաւորումը.— Տրէյֆիւսի դատավարութիւնը.— Ռէնն. 14 Օգոստ.— «Կ'երեւի թէ փաստաբան Լապօրին զարնողը Ռէննէ դուրս ելած է։ Տեղական իշխանութիւնք ըստ բաւականի ճշգրիտ տեղեկութիւններ առած են անոր մասին։ Ռէննի ժողովուրդը զայրացած է սպանութեան այդ փորձին դէմ։ Տիկին Լապօրի յաւակցական բազմաթիւ հեռագրեր կ'ընդունի, բազմաթիւ անձինք իրենց քարտերը կ'ձգեն Լապօրի բնակարանը։ Զարնողը ձեռք ինկած ըլլալուն զրոյցը տակաւին չի հաստատուիր։ Լապօրի վիճակը մտահոգութիւն կ'պատճառէ։ Երկու բժիշկ չարունակ կ'սպասեն վիրաւորեալին քով։»

—Լը Մանս, 14 Օգս.— «Կայարանին ոստիկանական քոմիսէրը ձերբակալեց ծովային մեքենավար զինուոր մը, որ Ռէննէ կուգար և Հավր կ'երթար։ Լապօրին զարնող մարդուն վրայ տրուած տեղեկութիւնները յարմար կուգան ձերբակալեալին»։

—Ռէնն, 14 Օգս.— «Ընդհանրապէս կ'կարծուի թէ Լապօրի ութ օրէն պիտի կրնայ հետեւիլ Պատերազմական Ատենի նիստերուն, եթէ տարբեր հիւանդութիւն մը իր վիճակը չծանրացնէ։ Զարնողը դեռ ձերբակալուած չէ, հակառակ զինուորական իշխանութեանց փոյթեռանդն ջանքերուն։ Զըրոյցի մը նայելով, երկու հոգի, որ պահուըտած էին սպանութեան փորձին ժամանակ, Լապօրի վրայ խուժեր են, գետինն ինկածին պէս, վրան խուզարկեր են և բոլոր թուղթերը վերցուցեր են։»

—Բարիզ, Օգս. 14.—«Այսօրուան նախարարաց խորհուրդին մէջ, արտաքին գործոց նախարար Տէլքասէ իր ճամբորդութեան վրայ տեղեկութիւններ տուաւ։ Նախարարը պարզեց ռուս մայրաքաղաքին մէջ իրեն եղած սիրալիր ընդունելութիւնը։ Ըսաւ թէ Մուրավեւ կոմսին տուած հացկերոյթին մէջ փոխանակուած բաժակաճառերը ցոյց կուտան ամրութիւնն այն կապերուն որք Ֆրանսան և Ռուսիան կ'միացնեն իրենց փոխադարձ բարւոյն համար։ Դատական նախարար Մօնի տեղեկութիւններ տուաւ քաղաքական մեքենայութեանց մասին բացուած քննութեան վրայ։ Նախարարն աւելցուց թէ նախնական հարցաքննութիւնք չուտով պիտի աւարտին։ Գալով կէզէնի և իր համախոհներուն դէմ ձեռք առնուած միջոցներուն, նախարարն ըսաւ թէ անոնք դեռ անձնատուր եղած չեն. բայց ոստիկանութեան նախարարին որոշման համաձայն, անոնց վրայ յարձակում պիտի չըլլայ, մինչեւ որ կամաւ անձնատուր չըլլան։»

—«Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց հակասեմական երեսփոխան Մորինոյի քարտուղարը, Մասոն, և Պռնարրդեան մը, Օպիէն, ինչպէս նաեւ մեքենայութեանց մասնակցող ուրիշ քանի մը հոգիներ։»

—«Արքայական Երիտասարդութեան» մասնախմբին նախագահ Կոտֆրուա և «Հայրենասիրաց Դաշնակցութեան» ընդհանուր քարտուղար Լը Մընիւէ ձերբակալուեցան։»

—Դատավարութիւն Տրէյֆիւսի.—Ռէնն, 14 Օգս.—«Այս առաւօտ երբ նիստը բացուեցաւ, նախագահ գնդապետ Ժուօ յայտարարեց որ, եթէ կրկնուին այն ցոյցեր որք ,չաբաթ օր մանաւանդ, եղան մամլոյ ներկայացուցիչներուն յատկացուած նստարաններուն վրայ, սրահը պարպել պիտի տայ անմիջապէս, և նոյն իսկ մամլոյ ներկայացուցիչներուն տեղ պիտի չյատկացնէ։ Տրէյֆիւսի փաստաբան Տըմանժ կը խնդրէ նախագահէն նիստը դադրեցնել մինչեւ որ հասկցուի թէ Լապօրի վիճակին վախճանն ինչ պիտի ըլլայ։ Նախագահը ցաւ յայտնեց դէպքին վրայ։ Յետոյ պատերազմական ատենին անդամները խորհրդակցութեան սենեակը քաշուեցան։ Երբ նիստը վերսկսաւ, Տըմանժ յայտարարեց թէ հաստատուած է որ Լապօրի վէրքը շատ ծանր չէ. բայց անկարելի որ դատավարութեանց ներկայ գըտնուի։ Նախագահին հարցումներուն պատասխանելով, Զօր. Մէրսիէ ըսնդեց թէ Էսդէրհազի հրամատարը չէ բուն ցուցակին հեղինակը։ Քազիմիր Բէրիէ և Զօր. Մէրսիէ դէմ առ դէմ բերուեցան։ Քազիմիր Բէրիէ յայտարարեց թէ հարիւրապետ Տրէյֆիւսի խոստովանութեանց մասին Լըպրէօն Ռընօ հարիւրապետ երբեք բան մը հաղորդած չէ իրեն։ Զօրավար Մէրսիէ կ'պատասխանէ թէ հարիւրապետը Տրէյֆիւսի խոստովանութեանց մասին իրեն խօսեցաւ ի ներկայութեան Կօնս զօրավարին։ Քազիմիր Բէրիէ կ'յայտարարէ թէ ինք անձամբ տեսակցեցաւ Միւնդէր կոմսին հետ և խնդիրը կարգադրեց անոր հետ։ «Մեք Պերլինէն լուրի չէինք սպասեր, ըսաւ, դէպքը չափազանցուած է»։ Մէրսիէ զօրավար պատասխանեց թէ Էլիզէի պալատը կ'գտնուէր ինքն իբրեւ պատերազմական նախարար, և զգոյշ կենալու հրամաններ տուած էր սպայակոյտի պետ Պուադէֆռ զօրավարին։ Քազիմիր Բէրիէ ցաւ կ'յայտնէ Զօր. Մէրսիէի բանած անուղիղ ընթացքին դէմ, որով 60,000 զինուորներ բանակէն արձակեց առանց խորհուրդ հարցնելու կառավարութեան պետին։ Կ'բողոքէ Մէրսիէի ըսածներուն դէմ թէ այս գործին մէջ ի՛նչ դեր ունէր կառավարութեան պետը։ Կ'պնդէ թէ գերման դեսպանին հետ տեսակցութենէն առաջ Տըրէյֆիւսի խնդիր չկար Գերմանիոյ և Ֆրանսայի յարաբերութեանց մէջ։ Երբեք ինք բան մը խոստացած չէ Տրէյֆիւս հարիւրապետին։ Բողոքեց Տրէյֆիւսի նամակին դէմ որուն մէջ այդ բանակցութեանց վրայ խօսուած է։ Տըմանժ յայտարարեց թէ իր պաշտպանեալին հաղորդեց Հանրապետութեան նախկին նախագահին ըրած դիմումը սրպէսզի դատավարութիւնն հրապարակային ըլլայ։ Հաւտացուց Տրէյֆիւսի թէ Քազիմիր Բէրիէ այդպիսի խոստում մը տուաւ։ Տըմանժ ներողութիւն խնդրեց։ Քազիմիր Բէրիէ չնորհակալ եղաւ։ Յետոյ Պատերազմական Ատենի նախագահը կանչել տուաւ Զօր. Պիյյօ, պատերազմական նախկին նախարարը, որ յայտարարեց թէ ինք Տրէյֆիւսի գործին անտեղեակ էր և չէր ալ խառնուեր նախարար ըլլալէն առաջ։ Ականարկեց այս գործին մէջ Բիքար գընդապետին կատարած դերին. գովեց զԲիքար և գնահատեց անոր ծառայութիւնները։ Յիշեցուց Բիքարի առաջարկութիւնը թակարդ մը լարել Էսդէրհազիի առջեւ, որուն վրայ կասկած ունէր թէ ցուցակին հեղինակն է։ «Բիքար գնդապետ միշտ գործեց իմ արտօնութեամբս», ըսաւ Զօր. Պիյյօ։ Յաւ յայտնեց որ իշխանութեան գլուխ եղած ատեն ստիպուած էր Տրէյֆիւսի այս խառնաշփոթ գործին յատկացնել ամենամեծ մասն իր ժամանակին զոր պէտք էր գործածել ազգային պաշտպանութեան համար։ Պատմեց թէ Լիոնցի վաճառական մը, Տընի Վիլոն անուն, իրեն հաղորդեց երկու գերմանացի սպաներուն խօսակցութիւնը զոր ականջովը լսած էր, երբ 1894 Փետր. ամսուն Պերլինի Օդէլ Սանդրալը կ'գտնուէր։ (Տես այս մասին քիչ մը վարը։) Այս սպաներէն մին ըսեր է.—«Տրէյֆիւս մեզ պիտի հաղորդէ զօրքերը շարժման մէջ դնելու յատակագծեր։ Զօր. Պիյյօ խոստովանեցաւ թէ պահ մը կասկածած էր Տրէյֆիւսի յանցաւորութեան վըրայ՝ Բիքար գնդապետին ձեռնարկներուն հետեւանօք։ Վերջացուց յայտարարելով թէ Տրէյֆիւսի յանցաւորութեան մասին իր համոզումը կայ ու կ'մնայ, և թէ խորին ցաւ կ'զգայ Հանրիի խարդախութեան վրայ։ Տրէյֆիւս հարիւրապետ յայտարարեց թէ Վիլոնի լսած խօսակցութիւնը բոլորովին սուտ է։ Քավէնեաք իբրեւ վկայ յաջորդեց Զօր. Պիյյօի։ Յայտարարեց թէ ամէն պատասխանատուութիւն կ'ստանձնէ պնդելու համար թէ Տրէյֆիւս արտասանած է սա՛ խօսքը.—«Եթէ վաւերաթուղթեր յանձնեցի օտարին, անոնք անկարեւոր բաներ էին։ Նպատակս էր կարեւոր թուղթեր ձեռք ձգել։» Քավէնեաք համոզուած է Տրէյֆիւսի յանցաւորութեան վրայ, որովհետեւ բոլոր ապացոյցներն համաձայն են այս մասին։ Քավէնեաք աւելցուց թէ կարելի է որ ամբաստանեալը մատնութիւն ըրած է առանց ուղղակի յարաբերութիւններ ունենալու օտար գործիչներու հետ։ Կրնայ ըլլալ որ Տրէյֆիւս օգնականներ ունէր։ Տրէյֆիւս ծանօթ էր զանազան դեսպանատանց մէջ։ Նախագահին հրաւէրին վրայ ամբաստանեալը խօսք առնելով ըսաւ.— «Կ'զարմանամ որ Հանրիի խարդախած թուղթը Երեսփ. Ժողովոյ բեմէն կարդացող մարդ մը (Քավէնեաք) յանցաւորութեանս մասին համոզում կ'յայտնէ հոս, հիմնուելով այնպիսի արարքներու վրայ որոց բնութիւնն երբեւան հանեց վճարեկ ատեանը։» [Երկարատեւ չարժումներ։] Յետոյ կանչուեցաւ զօր. Զիւռլէնտէն, որ յայտարարեց թէ կ'հաւատայ Տրէյֆիւսի յանցաւորութեան որ կ'հաստատուի ցուցակով։ Համոզուած է թէ ցուցակը գրողն է Տրէյֆիւս հարիւրապետ։ Զօր. Շանուան եւս նոյն իմաստով կ'վկայէ։ Նախագահն յետոյ կանչեց Հանոթօն։ Արտաքին գործոց նախորդ նախարարն յայտարարեց թէ ինք տեղեկութիւն չունէր ո և է գաղտնի թղթածրարէ։ Խօսեցաւ քաղաքական կացութեան դժուարութեանց վրայ, որք իրօք այն ատենները չատ ծանր էին։ Կրկնեց վճարեկ ատենին առջեւ ըրած յայտարարութիւնը. խնդրած էր Մէրսիէ զօրավարէն գործին ետեւէն չիյնալ, պատճառաբանելով առարկութիւններ ընելով։ Բայց պատերազմական նախարարն անդրդուելի մնաց և գործն իր ընթացքը չարունակեց։ Նիստը վերջացաւ։» Շարունակութիւնը կ'ըլլայ այսօր, Դչ.։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Վուրցպուրկի համալսարանն Արօնս Բրոֆէսօրին առաջարկեր է բնագիտութեան ճիւղը, որ բաց մնացած էր Բրոֆ. Ռէօնդկէնի հրաժարմամբ։ Պավէրիոյ այս համալսարան հաւատարիմ կ'մնայ իր աւանդութեանց, որով չարունակ հիւրընկալած է իրենց քաղաքական կարծիքներուն համար հալածուած գիտունները, որոցմէ մին է նաեւ Բրոֆ. Արօնս։ Ժամանակին, այն է 1848ին, ախտաբանութեան ճիւղը տուաւ երիտասարդ Վիրխովի որ բրուսիական կառավարութեան կողմէ կ'հալածուէր։

—Զինուորական վարչութիւնն որոշեց ռազմափորձերու մեծ բանակատեղի մը կազմել (Գերմանիոյ մէջ ամէնէն մեծը), 40 քիլոմէդր երկայնութեամբ արտ մ'ալ թնդանօթի փորձերուն համար։ Այս նոր բանակատեղին պիտի հաստատուի ի Պիէճրուսքօ, 15 քիլոմէդր հեռի Բօզէնէն ուր արդէն կ'գտնուի Ա. զօրաբանակին ռազմափորձերուն գետինը։ Նոր բանակատեղւոյն մակերեւոյթը պիտի ըլլայ գրեթէ 6,500 հէկտար, զոր գնած է արդէն զինուորական վարչութիւնը։ Զօրանոցներու, ճամբաներու և ջրի խողովակներու չինութեան համար կառավարութիւնը 4 միլիոն մարք յատկացուցած է։ Աշխատութիւնք պիտի սկսին Սեպտ. 1ին և պիտի վերջանան 1900 Յլս. 1ին։

ԱՆԴԻԼԵԱՆՑ մէջ պատահած թաթառը մեծ աւերումներ գործած է։ Ամբողջովին փճացած է Մոնսէրա քաղաքը։ Գիւղերու բոլոր եկեղեցիները փլած են։ Թաթառը փճացուցած է նաեւ Բոնսէ (Բորդօ Ռիքօ) քաղաքը, ուր գետերն յորդեցին և երկիրն ողողեցին։ Միայն խղդուողներուն թիւն 200 կ'հաշուուի, իսկ նիւթական վնասն երկու քուկէս միլիոն Փր.։ Կուատալուբ նահանգին աւաններէն չատերն աւերուքանդ եղած են։

ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ԹՐԱՆՍՎԱԼ.— Եօհաննէսպուրկէ կ'հեռագրեն Թայմզի թէ զինուորական մեծ պատրաստութիւններ կ'ըլլան։ Կացութիւնը բաւական ծանր կ'նկատուի։ Թայմզ Թրանսվալի գործերուն վրայ յօդուած մը հրատարակելով, կ'ըսէ թէ անգլիական կառավարութիւնը պատերազմի ժամանակ իր տրամադրութեան ներքեւ պիտի ունենայ գաղթականութեանց զինուորները, բնիկներէն դուրս։

ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ՀԱՐԱՒ. ԱՄԵՐԻԿԱ.— Արդէն տեսկէց առաջ գրեցինք թէ հարաւային Ամերիկայի պետութեանց մէջ ընդհանուր զինակցութիւն մը կազմակերպելու խօսքեր կան, ի հարկին դիմադրելու համար Միացեալ Նահանգաց երկրակալական քաղաքականութեան։ Արժանթին Հանրապետութեան նախագահ Զօր. Ռօքա ուղեւորութիւն մը կ'կատարէ այս նպատակաւ։ Պրազիլիոյ նախագահ Քամբոս Սալ ի պատիւ Զօր. Ռօքայի ճաշ հացկերոյթ մը տալով, միջազգային քաղաքականութեան մասին իր կարծիքն յայտնեց։ «Խնդիրը միայն Ամերիկայի, կամ հարաւ—Ամերիկեան հանրապետութեանց վրայ չէ, ըսաւ Նախագահ Քամբոս Սալ։ Միեւնոյն ծագումն ունեցող և միեւնոյն երկիրը բնակող ժողովրդոց մէջ չէ միայն որ ընդհանուր խաղաղութեան համար բաղձանք կ'յայտնուի, այլ աշխարհի բոլոր ժողովրդոց բաղձանքն է դէպ ի հանդարտութիւն և փոխադարձ եղբայրասիրութիւն, խաղաղութեամբ ապրելու համար միջազգային քաղաքականութեան չրջանակին մէջ։»

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ երկաթուղիներուն նախկին ընդհանուր տնօրէն Ժորժ Տիւքա մեռաւ ի Պուքրէշ։ Վերջին ատեններս տնօրէն կարգուած էր Բէօսդէնճէի նաւահանգստին չինութեան աշխատութեանց։ Ժորժ Տիւքա Պուքրէշի կամուրջներու և խճուղեաց ազգային դպրոցին հիմնադիրն է։

ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆ.— Եուննանի փոխարքան յայտարարութիւն մը հրատարակելով՝ կ'հրաւիրէ նահանգին բնակիչները չնեղել Ֆրանսացիները, որք երկաթուղւոյ գծին ուսումնասիրութեամբ կ'զբաղին։ Եուննան Ֆույի մէջ 15 Ֆրանսացի կան։ 17 հոգի ալ կ'գտնուին սահմանագլխին և մայրաքաղաքին միջեւ։ Ֆրանսացիք քաղաքին արեւելեան կողմը մէկ քառակուսի մղոն գետին կ'պահանջեն, բայց տեղական իշխանութիւնք կ'մերժեն այդ մենաշնորհն ընել Ֆրանսացւոց։

—Հոնկ-Քոնկի Թայմզի թղթակիցը կ'ըսէ թէ ծովասպատակութիւնն ու հուզկահարութիւնը վաճառականութեան արգելք կ'ըլլան Քուանկի գաւառներուն մէջ։

ԿՌԻՒՆԵՐ Ի ՄԱՆԻԼԱ.— Հակառակ ընդհատ անձրեւներու և աւրուած փողոցներուն, Ամերիկացիք անցեալ Դչ. օր Անժէլէսի վրայ յարձակեցան, Ֆիլիբբինցիներուն վրայ կրակ ընելով բրինձի արտերուն մէջէն։ Ամերիկացիք ութ քիլոմէդրի չափ առաջ գացին և գրաւեցին Սան Անդոնիօ, Պաքալոր և Անժէլէս կեդրոնները. այս վերջինը Սան Ֆերնանտոյէն աւելի օգտակար դիրք մ'է, ուր Փիլիպպեանք մեծամեծ մթերանոցներ ունէին։ Երկաթապատ կառախումբ մը որ ամերիկեան բանակին կեդրոնը կը գտնուէր, աջէն ու ձախէն խորտընկէցներով կ'աւլէր Փիլիպպեանց ամրութիւնները։ Ամերիկացիք 100ի չափ ապստամբ ձեռք ձգեցին։ Յառաջխաղացումը կ'չարունակուի։

ՏՐԷՅՖԻՒՍԵԱՆ ԳՈՐԾ.— Երէկուան հեռագրերը ծանուցին թէ Վիլօն անուն Ֆրանսացի մը, որ բնիկ Լիոնցի է և արհեստով աղեգործ (ժելէթիէ), խնդրած էր պատերազմական ատենի նախագահ Ժուօ գնդապետէն որ ինքն ալ իբրեւ վկայ լսուի։ Գնդապետն անկողմնակալութիւն ցոյց տալու համար հրաւիրած էր զայն ի Ռէնն։ Երէկ արդէն գրեցինք իր վկայութիւնը։ Աժանս Նասիոնալ ուզելով հասկնալ այդ վկային ճշմարտախօսութեան արժէքը, հեռագրեց իր Պերլինի թըղթակցին որ Օդէլ Սանդրալ երթայ և տեսնէ թէ Վիլօնի անունը կ'գտնուի՞ պանդոկին տոմարին մէջ, ուր յաճախորդներուն անունները կ'արձանագրուին։ Թղթակիցն հետեւեալը կը հեռագրէ.— «Պանդոկին թէ՛ մուտք տետրակներն և թէ հաշուակալութեան տետրակները մանրակրկիտ կերպով աչքէ անցընելով, չգտայ Վիլօն անունով մարդ մը որ հոն գացած ըլլայ 1894 Յնվ. Փետր. և Մրտ. ամիսներուն մէջ։»

—Երեսփոխան Քլովիս Հիւկ նամակ մը գրելով պատերազմական նախարար Զօր. Կալիֆէի, կ'իմացնէ թէ Խորհրդարանին բացումէն անմիջապէս ետք հարցապնդում պիտի ընէ իրեն, Հանրապետական կառավարութեան դէմ գրուած յօդուածներու զինուորական վարժարանի մը մէջ մուտ գտնելուն համար։ Այդ յօդուածները կ'խմբագրէ չաբաթաթերթ մը, Բըգի Ֆրանսէ, որ իր զանազան թիւերուն մէջ քուէթուղթ մը դրած է հետեւեալ հարցումը պարունակող.—«Կ'ուզէ՞ք կառավարութեան ձեւը փոխել», և սպաները կ'հրաւիրուին այդ հարցման տակ գրել «այո» կամ «ոչ», պատճառաբանութեամբ կամ առանց պատճառաբանութեան։

—Քանի որ Ազգայնականք չարունակ կ'պնդեն թէ գաղտնի թղթածրարը Տրէյֆիւսի յանցաւորութեան անհերքելի ապացոյցները կ'պարունակէ, այս խորհրդաւոր գործին լուսաբանութեան փափաքողները կ'պահանջեն որ գաղտնի վաւերաթուղթերն հրատարակուին։ Ֆիկարօ է գլխաւոր պահանջողը։ «Պատերազմէ վախ չկայ առոր համար։ Տարի մը առաջ այդ երկիւղը կար, բայց հիմակ ոչ», կ'ըսէ Ֆիկարօ։

ՌՈՒՍԻԱ Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆ.— Ամերիկեան թերթերը ժամանակէ մ'ի վեր կը գրեն Ռուսիոյ չինական քաղաքականութեան վրայ։ Առեւտրական տեսակէտով, այդ քաղաքականութիւն Ամերիկայի չահերուն վնասակար կ'համարուի։ «Եթէ թողունք որ, կ'ըսեն, Ռուսիա ուզածին պէս վարուի Չինաստանի մէջ, առեւտրական աշխարհին իրաւունքները պիտի կորսուին բոլորովին։»

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ ՅԱՒՍՏՐԻԱ.— Վիեննայէ կ'հեռագրուի.—«Հարաւային Ստիրիոյ Ցիլլի քաղաքին մէջ, ուր գերման տարրը սլաւ տարրէն աւելի բազմաթիւ է, անկարգութիւններ պատահեցան։ Սլաւ բանսէր Օպլաքի յիշատակ արձանի մը բացման ներկայ ըլլալու համար, երկու հարիւրի չափ Չեհ ուսանողներ այդ քաղաքը գացին, դիտաւորութիւն ունենալով նաեւ Ցիլլիի սլաւ բնակիչներուն միանալ համասլաւական ցոյց մը կազմակերպելու նպատակաւ։ Գերմանք՝ որ Աւստրիոյ ամէն մասերուն մէջ հիմա վերջին աստիճան դիւրազգած են բոլոր ազգային խնդիրներուն վրայ, սկսան ըսել Չեհերուն թէ իրենք կոշտ ու կոպիտ մարդիկ են որք հեկեր Գերմաններուն մէջ մտեր են բանի, և որովհետեւ Չեհերը նախատինքի դէմ նախատինքով պատասխանեցին, բնականաբար կռիւներ պատահեցան երկու ցեղերուն միջեւ։ Գիրկընդխառն կռիւներ եղան. իրարու քարեր նետեցին, ապակիներ խորտակեցին, և ի վերջոյ քանի մը Չեհեր իրենց ատրճանակներն արձակեցին Գերմաններուն վրայ, որոցմէ երեքը ծանրապէս և մին մահուչափ վիրաւորուեցաւ։ Զինուոր կանչուեցաւ, և իրիկուան մէտ կառավարիչը ստիպեց Չեհ ուսանողներն որ մեկնին քաղաքէն։ Բազմաթիւ ձերբակալումներ եղան։

—«Մորավիոյ Լոյրնիք քաղաքին մէջ ալ Չեհ կուսակցութեան անդամք ծայրայեղութիւնք գործեցին։ Որպէս զի Գերմանք չմասնակցին քաղաքապետական ընտրութեանց, Չեհերը սեւ գրերով նամակներ գրեցին անոնց ,մահ սպառնալով եթէ քուէ տան։ Գերմանք սակայն առանց կարեւորութիւն տալու քուէարկեցին, և յաջողեցան մեծամասնութիւն վաստկիլ իրենց ընտրելիններուն համար։

ՊԱՐՈՆՈՒՀԻ ՆԱԹԱՆԻԷԼ ՌՈԶԻԼՏ, որ հանրածանօթ էր իբրեւ գծագրիչ ջրանկարի, և ունէր բնտիր հաւաքածոյ մը պատկերներու և գեղարուեստական առարկաներու, անոնց ամէնէն գեղեցիկները կտակեց զանազան մասնաւորներու։ Լուվրի թանգարանին տուած է իր պատկերներուն գոհարը, «Կաթնավաճառ կինը», գործ Կէօզ գծագրիչին, և որ մէկ ընկերը կ'համարուի «Կոտրած Սափոր» անուն պատկերին որ 600,000 Փր. գնահատուած է։ Հանգուցեալ տիկինը Լուվրի տուած է նաեւ իտալական տասներկու պատկերներ, գործ Պոդդիչէլլիի եւ այլոց, ինչպէս նաեւ քանի ջրանկարի պատկերներ, գործ Նէլլի Ժաքմառի։ Քոնտէի թանգարանին կտակած է Տիկին Ժոֆֆրէնի և Քամիլ Տէմուլէնի կնոջ Լիւսիլ Տէմուլէնի պատկերները, գործ Պուալի գծագրիչին։ Այս տեսակ զանազան կտակներ ըրած է նաեւ ուրիշ թանգարաններու։

ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ՍԵՐՊԻԱ.— Պելկրատի պաշտօնաթերթը կ'հրատարակէ Աղեքսանդր թագաւորին մէկ նամակը, ուղղեալ Նախագահ Տր. Վլատան Գորկեվիչի, թուելով 1897էն ի վեր Սերպիոյ մէջ կատարուած յառաջդիմութիւնները։ Թագաւորը կ'յիչատակէ այդ թուականին եղած հաւաքարդական ցոյցերը, որք ապացոյց մ'են թէ սերպ ժողովուրդն ո՛ր աստիճան յարած է Օպրէնովիչներու գահուն։ Ասկէց զատ կ'յայտարարէ թէ Սերպիա ցոյց տուաւ այդ առթիւ թէ միշտ անկախ պետութիւն մը պիտի մնայ։ Նամակը կ'վերջանայ ըսելով թէ Աղեքսանդր թագաւոր իր ամբողջ կեանքը պիտի նուիրէ հայրենեաց բարւոյն և իր ծրագրին իրագործման, կրթելով կառավարութեան և երեսփոխաններուն հայրենասիրութեան վրայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Կէլիպօլուի գաւառին համարակալ անուանուեցաւ Գարէսիի գաւառին համարակալ Հասիպ էֆ., որուն յաջորդեց Կէլիպօլուի համարակալ Էսատ Մուխլիս էֆ.։

Մուսուլի կեդր. Նախագահ Ատենին ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ Աքեայի Պատժ. Նախագահ Ատենին նախագահ Ալի Հայտար էֆ., որուն յաջորդեց Քիոսի Նախագահ Ատենին ընդհ. դատախազի օգնական Հիւսէյին Ֆիրուզ էֆ.։

Քիոսի Նախագահ Ատենին ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ Կայս. իրաւաբանական վարժարանին չրջանաւարտներէն Ալի Խաքի էֆ.։ Մէրսինի Պատժ. Նախագահ Ատենին նախագահ անուանուեցաւ Տրամայի նոյն դատարանին ընդհ. դատախազի օգնական Մէհմէտ Թէվֆիք էֆ., որուն յաջորդեց Կայս. իրաւաբանական վարժարանին չրջանաւարտներէն Հիւսէյին Զիհնի էֆ.։

Զանղըրիի Պատժ. Նախագահ Ատենի նախագահ անուանուեցաւ Բիւրչէրինի Նախագահ Ատենի ընդհ. դատախազի օգնական Աքիֆ էֆ., որուն յաջորդեց Կայս. իրաւաբանական վարժարանին չրջանաւարտներէն Մուհարրէմ Հարէմ էֆ.։ Կեսարիոյ առեւտրական դատարանին նախագահ անուանուեցաւ Ուշագի նոյն դատարանին հրաժարեալ նախագահ Ապտիւլ—Հատի էֆ.։

—Բ. Օսմանիէ պատուանշան տըրուեցաւ թղթատարական վարչութեան օգնական Հոնէ էֆ.ի և Դ. Մէճիտիէ՝ Բարիզի ոստիկանութեան քննիչներէն Մ. Էմիլ Լոֆուլոնի, Սապահ լըրագրոյ խմբագիրներէն Թալաթ պէյի, Վարչական ճիւղին պաշտօնեաներէն Օննիկ էֆ.ի, «Միւվէզզիի Սապահ» անուն չոգենաւակին նաւապետ Րէշիտ էֆ.ի, և փաստաբան Վիչէն էֆ. Գարաեանի։ Դ. Օսմանիէ՝ Սապահի խմբագիրներէն Ավանզատէ Սիւլէյման պէյի և Ե. Մէճիտիէ՝ նոյն չոգենաւակին Ա. մեքենավար Օննիկ էֆ.ի և անոր երկու օգնականներուն՝ Իպրահիմ և Գօչօ էֆէնտիներու։

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄ.— Տէֆթէրխանէի վարչութեան խնդրանօք, Դատական Նախարարութիւնը ծանոյց բոլոր քաղաքային դատարաններու նախագահներուն թէ կալուածական և հողային դատերու միջոցին, լոկ վկաներու յայտարարութիւններով պէտք չէ չատանալ, այլ պէտք է անպատճառ կալուածագիր (Սէնէտամբը Խագանի) փնտռել, զի անով միայն կարելի է կալուածատիրութեան իրաւունքն հաստատել, մինչդեռ լսուած է թէ տեղ տեղ կալուածական դատերու մէջ, դատարանք վկաներու յայտարարութիւններով միայն կ'չատանան, ինչ որ կրնայ չփոթութեանց տեղի տալ։

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ.— Հասան Ֆէհմի փաշայի նախագահութեան տակ կազմուած յանձնաժողովն, որ Թուրք

և հեյլէն պատերազմին երեսէն փախուող Օսմ. հպատակներուն կրած վնասները քննելու և ստուգելու պաշտօն ունի՝ Յունաստանէ առնուած 100,000 ոսկին արդարապէս բաշխելու համար, երեկ վերստին գումարուելով շարունակեց իր քննութիւնները։

ՃԱՐՈՆԱՑԻ իշխան Բոնոյէ, հիւրամեծար Մաղհար պէյի հետ, նախընթաց օր Ֆաթիհի մզկիթն այցելեց։—Երեկ ալ Տոլմապահճէի և Պէյլէրպէյիի պալատներն այցելեց։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱԶԱՐԻՆ ի յիշատակ հաստատուած Նշանէ Իհսանիէի Շեֆքաթ չքանշանը տրուեցաւ նաև Սապահ լրագրոյ արտօնատէր Միհրան էֆ. Նագգաշեանի։

ԿԱՅՍ. ՑԱԽՃԱԳԱԿԻ գործարանին արտադրութիւնք, որք գործարանին մանուսը դրոշմը կ'կրեն, ինչպէս նաև կայս. գործարանին անուամբ դուրսէն եկած իրեղէնները մաքսատուրքէ ազատ կացուցուեցան։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ.—Կայս. կառավարութիւնը կ'խորհի յատուկ դպրոց մը հաստատել, ուր ոստիկանական պաշտօնեայք իրենց պաշտօնին վերաբերեալ ուսումներ պիտի առնեն։

ՍՊԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆ որոշեց Ռուսիայէ 1000 ձի գնել, օսմ. հեծելազօրաց համար։

ՊՈԼՍՈՅ ՔԱՐԱՓԸ.—Մաքսային վերատեսուչ Նազիֆ փաշայի նախագահութեան տակ գումարուած յանձնաժողովն որոշեց բնաւ չարտօնել սրճարաններու և գարեջրատուներու չի նութիւնը՝ Պոլսոյ քարափին վրայ։ Յանձնաժողովն սկզբամբ ընդունեց նաև ռուսական և անգլիական դեսպանատանց պահանջումն, այն է՝ թոյլ չտալ որ Քարափանց Ընկերութիւնն արգելք յարուցանէ առևտրական հակերու փոխադրութեան դէմ։ Յանձնաժողովը Քարափանց Ընկերութենէն պահանջեց որ մինչև 12 օր վերջնական կարգադրութիւն մ'ընէ, վաճառականաց իրաւացի գանգատներուն առաջքն առնելու համար։ Այս 12 օրուան միջոցին, քարափին վրայ հանուած առևտրական հակերէն քարափի տուրք պիտի չառնուի եղեր։ Յանձնաժողովն իր որոշումները տեղեկագրով մը Բ. Դրան պիտի հաղորդէ, և Արտաքին գործոց նախարարութիւնն ալ այս մասին հարկ եղած զեկուցումը պիտի ընէ դեսպանատանց։

—Արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատան մէջ, Իրաւագէտ Խորհրդական Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի նախագահութեան տակ խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ երեկ օտար դեսպանատանց պատուիրակներուն և Քարափանց Ընկերութեան ներկայացուցիչներուն միջև, Պոլսոյ քարափին շահագործումէն ծագած դժուարութեանց վրայ։

ԷՐԷՅԼԻԻ ՀԱՆՔԱՅՈՒՆԸ.— Ծովային նախարարութիւնն որոշեց արքունի նաւարանին և Մահսուսէի Վարչութեան պէտք ունեցած հանքածուխն Էրէյլիի կայս. հանքերէն հայթայթել։ Տեղւոյն վրայ ղրկուած հանքագէտ—երկրաչափ մը լքուած հանքերը նորէն շահագործելու և նոր հորեր բանալու խնդիրն ուսումնասիրելով, տեղեկագիր մը ու յատակագիծ մը պատրաստած է, որ այժմ կ'քննուի Ծովային նախարարութեան վարչական ժողովին մէջ։ Մահսուսէի վարչութիւնն հիմակ Էրէյլիի մէջ հանքածուխին թոնօն 48 ղշ.ի կ'գնէ եղեր, սակայն երբ նոր հանքերը շահագործուին, 60 % պակաս գնով պիտի հայթայթուի եղեր պէտք եղած ածուխը։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆ. — Իզմիրի նաւահանգիստն երթևեկող օտար շոգենաւերէն ոմանք տարօրինակ մաքսանենգութիւն մը ի գործ կ'դնէին։ Երբ Ենի—Գալէի մօտ հասնէին, մաքսանենգական նիւթերն յատուկ սնտուկի մէջ դնելով և սնտուկին չուանն ալ խարսխանիշին կապելով ծովը կը նետէին։ Մաքսանենգութեամբ զբաղող կարգ մը նաւակներ յետոյ սնտուկները ծովէն կ'հանէին և իրենց ուզած տեղը կ'տանէին։ Իզմիրի մաքսային իշխանութիւնք այս խարէութիւնն երևան հանած, և գիշերանց եկող նաւերուն ընթացքը քննելու համար, յատուկ հսկողութիւն մը կազմակերպած են, պահակ—մակոյկներ (գօլ—սանտալը) սպասցնելով Ենի—Գալէի մօտերը։

ՓԱՅՏ ԵՒ ԱԾՈՒԽ փոխադրող առագաստանաւերէն ցարդ իրենց տարողութեան համեմատ (թօնօ գլուխ) մաքսատուրք կ'առնուէր, սակայն նաւապետք կա՛մ նաւուն տարողութենէն աւելի կ'բեռնաւորէին և կա՛մ իրենց նաւուն տարողութիւնը պակաս նշանակել կուտային, մաքսատուրքը խուսափելու համար։ Այս խարէութեան երեսէն մաքսային հասոյթ %ին 40-50 կ'նուազէին։ Բ. Դրան, Ելմտական եւ Հանքաց ու Անտառաց Նախարարութեան միջև կատարուած բանակցութեանց հետևանօք, որոշուեցաւ նորէն չափել բոլոր Օսմ. առագաստանաւերուն տարողութիւնն, և միանգամայն անտառաց քննիչները խիստ հսկողութիւն մը ի գործ պիտի դնեն, որպէսզի նաւերն որոշուած քանակութենէն աւելի չբեռնաւորեն։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆԻ Օսմ. դեսպան Ալի Ֆերուխ պէյ այսօր մայրաքաղաքս վերադարձաւ արձակուրդով։

ՉԷՅԹԻՆ ՊՈՒՐՆՈՒՅԻ կայս. Գործարանին համար նոր մեքենաներ պիտի գնուին Եւրոպայէ։

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ մէջ հրատարակուած Լ'Էքօ Էնկէրնասիօնալ թերթին մէջ գոհունակութեամբ կ'կարդանք թէ տեղւոյն առևտրական և ճարտարարուեստական ցուցահանդէսին մէջ—էի անդամ ընտրուած է հայազգի ծանօթ լուսանկարիչ Նատիր էֆ. որ իր ցուցադրած պատկերներուն համար Hors concours մրցանակ մը, Պատուոյ Խաչ մը և ոսկեայ չքանշան մ'ստանալու արժանացած է։ Իր այս յաջողութեանն համար կ'շնորհաւորենք Նատիր էֆ.ն, որոյ մասին տեղական քանի մը թերթերու մէջ երևցած հրատարակութիւնք լոկ զրպարտութիւն էին և հերքուեցան նոյն իսկ յիշեալ թերթերուն մէջ։

ԼԵՌԸ ՏԱՐՈՒԱԾ.—Բլիսուրայէ (Սելանիկ) Օգոստ. 5 թուով կ'գրեն Սէրվէթի. «Աւազակները լեռը տարին Սէլանիկի վաճառականներէն Սիմօն Սիմօդդա, որ իր կնոջ, քրոջ, եղբօրաղջկան, փեսին, սպասուհիի մը և մի քանի հետևորդներու հետ մօտակայ անտառ մը գացած էր զբօսնելու համար։ Ժամ 10 ին աւազակներն յարձակեցան այս զուարթ խումբին վրայ և ընդունեցան հրազէնի քանի մը հարուածներով զորս արձակեցին Սիմօդդայի հետևորդները։ Աւազակապետն, որ ոտքէն թեթևապէս վիրաւորուեցաւ, զայրանալով հրամայեց իր ընկերներուն որ կրակ ընեն և սպաննեն զինեալ անձերը։ Սիմօդդայի փեսան և հետևորդներէն մին սպաննուեցան։ Սպասուհին, որ 20 տարեկան խիստ գեղեցիկ աղջիկ մ'էր, կուրծքին գնտակ մ'ընդունեց։ Սիմօդդա լեռը տարուեցաւ կիններուն և իր սպասաւորին հետ։ Ս. Եղիա կոչուած բլրին գագաթն հասնելով, աւազակներն սկսան կրակ ընել գիւղին վրայ և սարսափ ձգել բնակիչներուն մէջ։ Շատերն որ պտոյտի ելած էին, իրենց տուները փախան և ոմանք ալ ծառերու ետև ապաստանեցան գնտակներէ պահպանուելու համար։ Աւազակներն անվախ առաջ երթալով, գիւղացիի մը ձին գրաւեցին և անոր պատուիրեցին ըսել իր հայրենակիցներուն որ չհետապնդեն իրենց։ Այս դէպքէն քանի մը ժամ վերջ, Միւտիրը, երեք ոստիկան զինուոր և քանի մը գիւղացիներ աւազակաց ետևէն ինկան, և քանի մը հրազէնի հարուածներ փոխանակելէ վերջ վերադարձան։ Աւազակներն երկու ժամ ճամբայ քալելէ ետք, ազատ արձակեցին Սիմօդդայի կինն և սպասաւորը։ Կինն ապահովցուցին թէ իր ամուսնոյն հետ լաւ պիտի վարուին, բայց պէտք է 15,000 ոսկւոյ փրկանք մը ղրկել իրենց։ Սպասաւորը գեղեցիկ դանակ մը ունէր զոր յափշտակեց աւազակապետը փոխարէն վճարելով 1 Օսմ. ոսկի։ Կ'ըսուի թէ աւազակներն ութ հոգի են, բայց շրջականերն ալ կան, որով 15ի կը բարձրանայ անոնց թիւը։ Երեկ, ժամ 8ին Բասդօրիայի գայմագամն հոս ժամանեց և քննութիւն մը բացաւ։ Այս դէպքէն զատ, կատարեալ անդորրութիւն կ'տիրէ նահանգին մէջ։»

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Անկելանոցի Վարչական Ժողովին անդամ անուանուեցաւ Յունաց Պատրիարքարանի կողմէ Տքթ. Բավլաքի փաշա։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքական փոխանորդն երէկ առաւօտ Էմիրկէնի Սեւ—Լերան դեսպանատունն երթալով, Մ. Պոփէջի այցելութիւն տուաւ և ի դիմաց տիեզերական Պատրիարքին շնորհաւորեց գահաժառանգ Տանիլօ իշխանին ամուսնութիւնը։

ԽՈԶԱԿԻՆ գինն այս միջոցիս սկսած է բարձրանալ Պրուսայի մէջ։ Մինչև ցարդ կէս-չոր խոզակներն, որք օխայով կ'ծախուէին, Բէյլէրի կ'չափուէին, սակայն այս տարի ընդհ. կանոն ընդունուած է որ քիլէն օխայով չափուի։ Այժմ օխայի քիլէն մինչև 130 ղրշ.ի կ'ծախուի եղեր։

ԼԻՎԸՐՊՈՒԼԻ մէջ երեք Անգլիացիք իսլամական կրօնքն ընդուներ են, կ'ըսէ Սէրվէթ։

ՀՐԴԵՀ Ի ԹՈԳԱՏ.—Թոգատէ Յուլիս 28 թուով կ'գրեն թէ Պաշ-Մէյտան թաղին մէջ, թուրքի մը խանութէն հրդեհ ծագելով, 51 խանութ, 36 տուն, 3 խան և իսլամական կլրոց մը հրոյ ճարակ եղեր են։ Բարեբախտաբար մարդու կորուստ չկայ։

ԽԱՐԴԱԽՈՒԱԾ ԱԼԻՒՐ.—Յունաստանէ ցորենի եւ կորեկի ալիւր (իրմիք) կ'ներածուի Բիթս կղզին։ Մաքսային իշխանութիւնք վերջին օրերս Բիթս կղզին ղրկուած մեծաքանակ ալիւրն հաստատուն երաշխաւորութեան տակ առնելով, ետ դարձուցին, որովհետեւ խարդախուած էր։

ԽԱՐԴԱԽՈՒԱԾ ՁԷԹ.—Էվգաֆի նախարարութեան անուամբ Էտրէմիտէ եկած մաս մը ձէթ մաքսատան մէջ վար դրուեցաւ, հաստատուած ըլլալով որ խարդախուած էր։

ՊԱՅԱՃԻՏԻ նախկին կառավարիչ Բասիխ էֆ. որ Հալէպի մէջ պաշտօնի կոչուած էր, չէ ուզած ընդունիլ այդ պաշտօնը. հետևապէս քաղաքային հրաժարելու պաշտօնէից Սնտուկէն իրեն յատկացուած 2500 ղրշ.ի ամսաթոշակն ըստ կանոնի կտրուեցաւ։

ԳԻՒՂԱՌՆԵՐՈՒ մէջ անուէր հողեր փնտռող յանձնաժողովը Բասթէմունի ժամաներ է, ուր սկսած է քննութիւններ կատարել։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՔ.—Մահսուսէի Վարչութեան Նիւմէթ շոգենաւն երեկ Իզմիրէ 1000 իսլամ գաղթական առնելով, Պէնկազի ուղևորեց է։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Օգոստոս 1 կիրակի օր, առաւօտեան ժամ 9ին միջոցները, Շապին-Գարահիսարի և Սու-Շեհրի մէջ երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուած է, բայց բարեբախտաբար որ և է վնաս չէ պատահած։

ՄԱՆԱՍՏԸՐԻ նահանգին մէջ կառուցուելիք նախնական դպրոցներուն համար, անտառներէն կտրուելիք ատաղձները մաքսատուրքէ ազատ պիտի մնան։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.—Եղեռնադատ Ատեանն երեկ Պատժ. Օրինաց 180րդ յօդուածին համաձայն, 6 տարուան թիապարտութեան դատապարտեց Առևտրական Ատենի քարտուղար Շէվքէթ էֆ.ին, որ անցեալ փետ. 10ին, Սկիւտարի Պուլկուրլու-Մէսճիտ թաղին մէջ իր կինը՝ Սամիէ հանըմ, սպաննելու նպատակաւ, ծոծրակէն ու թևէն դանակով վիրաւորած էր։

ՀՐԴԵՀ.—Երեկ գիշեր ժամ 7 ու կէսին միջոցները, Պոյաճըքէօյի մէջ, Ֆըստըգլըյի կողմերը հրդեհ ծագելով, երեք տուն հրոյ ճարակ եղան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Երէկ Կրօնական Ժողովը գումարեցաւ Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարքին և ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս Արքեպս. Յովհաննէսեանի։

—Ժողովը կարդալով Վանայ այցելու Հովիւ Տ. Ներսէս եպս.ի մէկ նամակը, որով ժամանակ մ'ևս չէր ուզեր թողուլ որ Վահրիճ Վրդ. մեկնի իր քովէն, հաւանութիւն տուաւ։

—Ժողովը տեղեկանալով Էրզրումի Առաջն. Տեղապահին մէկ յայտագրէն թէ Էպլհէնտի եկեղեցւոյն վրայ ձեռնադրուած Տ. Թադէոս քհյ.ն, հակառակ Տեղապահի յորդորանաց, չուզեր իր պաշտօնատեղին երթալ ու կ'յամառի մնալ Էրզրումի մէջ, տեղւոյն եկեղեցւոյն մէջ պաշտօնավարելու յուսով, որոշեց գրել Առաջն. Տեղապահին վերջին անգամ մ'ևս յորդորել յիշեալ քահանան, և եթէ այս անգամ ևս անսաստէ, զեկուցանել ի Պատրիարքարան՝ անոր մասին պէտք եղածը տնօրինելու համար։

—Պայազիտէ Տ. Ներսէս քհյ. Քաջբերունի արտօնութիւն խնդրած էր Էրզրում երթալու։ Ժողովը նկատելով որ Պայազիտի մէջ յիշեալ քահանայի ներկայութիւնն անհրաժեշտ է թէ՛ քահանայագործելու և թէ Առաջն. Տեղապահին աջակցելու համար, չարտօնեց երթալ յԷրզրում։

—Սղերդի Տ. Եղիշէ քհյ.ի դէմ դարձեալ գանգատագիր մը հասած ըլլալով ի Պատրիարքարան, Ժողովն որոշեց յորդորական մը գրել յիշեալ քահանային որ փոխանակ գանգատանաց տեղի տալու, աշխատի Ժողովրդեան համակրանքը վաստկելու և աջակցելու Առաջն. Տեղապահի աշխատութեանց։

—Երէկ Նպաստից Յանձնաժողովն եւս ի նիստ գումարելով Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ, Գաւառ. որբանոցներու, ինչպէս և Եսեգիւղէի Ս. Յակոբայ Որբանոցի մասին խորհրդակցութիւններ կատարելէ վերջ, որոշեց բոլոր որբանոցներուն երկերկու ամսական մէկէն ղրկել այս անգամ, ձմեռուան պէտքերն հոգալու համար։

—Նպաստից Յանձնաժողովն Էրզրումէ և այլ մի քանի գաւառներէ հասած գրերէ տեղեկանալով թէ Ամերիկեան որբանոցներու մէջ պատսպարուած որբերն եկեղեցի չեն ղրկուիր և անոնց կրօնական ուսուցման խնամք չի տարուիր, որոշեց խնդիրը ներկայել Ամերիկեան կեդրոնական Որբախնամ մարմնոյն։

—Տնտեսական Խորհուրդն երեկ գումարեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, և զբաղեցաւ Մայր եկեղեցւոյ Դպրաց դասուն սնտուկի անձկութեան խնդրով, և որոշեց որ Պէզճեան ամիրայի կտակին համեմատ ընդունած 333 ղշ.ին վրայ, Մայր եկեղեցւոյ սնտուկէն ամսական 170 ղշ. նպաստ մ'ևս տրուի, մինչև որ Դպրաց դասուն սնտուկին վիճակը բարւոքի։

—Ելեւմտից Հոգաբարձութեան անդամ Մարտիրոս էֆ. Ենքէբճեան ևս հրաժարական մատուցած է, մինակ մնացած ըլլալուն համար։

—Աֆիոն Գարահիսարցի պատուաւոր վաճառականներէն Սարգիս էֆ. Ըշըլեան յիսուն ոսկի նուիրած է Արմաշի Դպրեվանքին, ի նպաստ աղբիւրի մը շինութեան՝ վանքին մօտ, նաև իբրեւ կալուած խանութի մը շինութեան։

—Բերայի Գերեզմանատան Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ անցեալ գիշեր գողութիւն մը պատահեր է, խորանին վրայի Ս. Աւետարանին արծաթները, երեք քահանայական գօտիներ, պաֆօնէ խաչ մը և բուրվառ մը գողցուելով։ Գողերը դեռ յայտնի չեն։

—Անգլիաները ծանուցին Սիրքէճիի թաղը ծովեզերեայ Խամայիլ Փաշա Խանին Սանասարեան Վարժարանին համար իբրեւ կալուած գնուիլը Խնամակալութեան կողմէ։ Կ'լսենք թէ առուծախի գործողութիւնը լմնցեր է, և 20,000 ոսկին Վսեմ. Գրն. Կարապետ Եղեանց Կ. Պոլիս ղրկեր է՝ Լոնտոնի վրայ փոխ"գրով, քանի որ աւելի շահաւոր էր փոխ"գիրը Լոնտոնի վրայ քաշելով այն տեղէն վճարել ի Կ. Պոլիս, քան դրամ ուղղակի Բեռլինապուրկէ Կ. Պոլիս ղրկել։ (Կ. Պոլսոյ եւ Բեդերսպուրկի միջեւ սեղանաւորական գործողութիւնք ոչինչ ըսուելու չափ անկարեւոր են գրեթէ։ Կ. Պոլիս շատ աւելի գործ ունի Օտեսայի հետ։)

''ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Պ. ԲՐԻՍՏԱՓՈՐԵԱՆ (Տէպէ)։—Ձեր յանձնարարութեանց ամենքն ալ գործադրուած են։ Գիրքերը ղրկուած են։ Ձեր որոշումներուն կ'հաւանինք, և ձեր ըսածները կ'հաստատենք։ Ըստ այնմ կրնաք շարունակել։ Մանրամասնութիւնք յառաջիկային, նամակաւ։

ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ԴԷՊՔԵՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՏԷՐՈՒԼԷՏԻ

ՓԱՐԻԶ, Օգոստ. 14.— Պատժական Օրինաց 89րդ յօդուածին տրամադրութեան համեմատ, որ կ'վերաբերի այն դաւերուն որոց նպատակն է կառավարութեան ձեւը փոխել, նոր ձերբակալութիւններ կ'ըլլան հետզհետէ։ Ձերբակալելոց գլխաւորն է Տէրուլէտ։ Ֆէլիքս Ֆօրի մահէն ետք կառավարութիւն իմացաւ թէ Օրլէանի դուքսն, որ նախագահին մահուան միջոցին Բալէրմօ կ'գտնուէր, յանկարծ Տուրինօ մեկնեցաւ և անկէց ալ Պրիւսէլ։ Այս վերջին քաղաքին մէջ ընդունեց հետևեալ ծածկագիր հեռագիրը. —«Մեր բոլոր մարդիկ պատրաստ են։» Հետևեալ օրն ուրիշ հեռագիր մը ղրկուեցաւ Դուքսին, սա՛ բառերով.— «Ձեր գալն անօգուտ է։» Օրլէանի դուքսին կուսակիցներուն պատրաստած փորձն երևան ելնելով, թղթակիցն այս պարագան կ'իմացնէր Դուքսին։ Հանրապետութեան Նախորդ Նախագահին յուղարկաւորութեան օրը Ռէօյյի զօրանոցը մտնել փորձուեցաւ, ինչպէս կ'յիշուի, Տէրուլէտի կողմէ։ Կառավարութիւնը ստուգապէս գիտէր թէ մեքենայութիւն մը կար, բայց այս վերջին իրողութեամբ զբաղեցաւ միայն, և ապագային վերապահեց Հանրապետութեան թշնամիներուն արարքը քննելու և պատժելու գործը։ Կառավարութեան արթուն հսկողութիւնը վերջերս ապացոյցներ ձեռք ձգեց թէ նոր փորձ մը կ'պատրաստուէր Ռէննի դատավարութեան առթիւ, և իսկոյն վերոյիշեալ խիստ միջոցները ձեռք առաւ։

—Ժամ 3½ին երկու լանտօ Բարիզէն գալով կեցան Բռուսասի կամուրջին ծայրը։ Նոյն պահուն, 15 ձիաւոր ոստիկանք Վէքրայլէն հասնելով ճամբուն վրայ կ'շարուէին։ Ոստիկանութեան քոմիսէր մը մէկ լանտօյէն դուրս ելնելով երեք քննիչներու հետ, ընկերակցութեամբ ոստիկաններուն, գնաց Վիէյլ—Էկլիզի ամարանոցն ուր կ'բնակէր Տէրուլէտ իր քրոջ հետ։ Քոմիսէրը տունը պաշարել տուաւ ոստիկաններուն, և դուռը զարկաւ։ Երբ Տէրուլէտ զայս տեսաւ, պոռաց. —«Զիս ձերբակալելո՞ւ կուգաք։» Քոմիսէրն ուզեց ձերբակալման հրամանագիրը ցոյց տալ, բայց Տէրուլէտ սկսաւ բողոքել առանց մտիկ ընելու Քոմիսէրին բացատրութեան. — «Սինլքորութիւն է զիս Օրլէանեան դաւադրութեան մը մէջ խառնել, զիս՝ որ Օրլէանեանց հակառակորդն եմ։ Զիս ձերբակալելով, ձերբակալած կ'ըլլաք բանակին ներկայացուցիչն օտարին դէմ, ընդհանուր քուէարկութեան պաշտպանն և ժողովրդեան ծառան։ Կ'ցաւիմ ձեր վրայ որ ստիպուած էք այս տեսակ գործ մը կատարել»։ Յետոյ Տէրուլէտ իր արդուզարդն ըրաւ և հագուեցաւ։ Քոմիսէրն իրեն հետ զայն լանտօ նստեցուց ուր կային նաև երկու ոստիկան։ Երկրորդ կառքին մէջ նստան եօթն ոստիկան, և երկու կառքերն ալ, հեծեալ ոստիկաններէ շրջապատուած, ճամբայ ելան դէպ ի Բարիզ։ Քանի մը հոգի միայն ներկայ գտնուեցան Տէրուլէտի ձերբակալութեան, որ գրեթէ անտես անցաւ։ Օր. Տէրուլէտ Բարիզ եկաւ։

—Ժամ 4ին ուրիշ Քոմիսէր մը Բըդի Շան փողոցը գնաց Հայրենասիրաց Դաշնակցութեան կեդրոնատեղին ուր դեռ ոչ ոք եկած էր։ Քոմիսէրը կնքեց դուռը, բոլոր կարասիները, և վեց ոստիկան դնելով գութին մէջ հեռացաւ, պատուիրելով անոնց մէկը չմտեցնել շէնքին։

— Խուզարկուեցան և կնքուեցան նաև Օրլէանեան կուսակցութեան ներկայացուցչին և ուրիշներուն տուները։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ամբողջ Լոնտոն նախընթաց օր խռոված էր Ս. Մաթիաս եկեղեցւոյն շրջակայքը, ներկայ ըլլալու համար Աֆրիկեցի հռչակաւոր ցեղապետ Լօպէնկուլայի ամուսնութեան հանդէսին։ Սէսիլ Ռոտսի զօրքերը գրաւելով իր իշխանութիւնը, զինքն ալ գերի բռնած էին ժամանակին։ Լօպէնկուլա, որ քանի մը շաբաթ է ի վեր Անգլիա եկած էր, յաջողեցաւ գրաւել Անգլիացի և Հրեայ օրիորդի մը սիրտը, հակառակ իր ածուխի պէս սև դէմքին։ Օրիորդը մեծահարուստ է և անունն է Օր. Ճիուէլ։ Լօպէնկուլա կապոյտ կտաւէ քօղիմ մը, յարդէ գլխարկ մը և դեղին կօշիկներ հագած, Օր. Ճիուէլի և ուրիշ տիկնոջ մը հետ կառքով եկեղեցի գնաց։ Երեքը միայն եկեղեցի մտան, բայց կէս ժամ ետք անկէ դուրս ելան, առանց ամուսնութիւնը կատարուած ըլլալու։ Երկու մեկնութիւն կը տրուի. բողոքական երէցը դժուարութիւններ յարուցեր է կա՛մ Լօպէնկուլայի կրօնքին կամ իր բազմակին անցեալին պատճառաւ։ Երկրորդ մեկնութիւնն ալ սա՛ է թէ Լօպէնկուլա խորանին առջև յանկարծ ետ քաշուեր է Եւրոպացի օրիորդի մը հետ կարգուելու գաղափարէն։ Կ'ըսուի թէ նոյն օրն իսկ նաւ նստած է Ափրիկէ վերադառնալու համար։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Շապարովսքէ կէս պաշտօնական հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ չինական կառավարութիւնը մտադիր է դիւանագիտական անկախ ներկայացուցիչներ անուանել Վիեննայի և Հռոմի համար։ Ցարդ Բեդերսպուրկի և Լոնտոնի չինական դեսպանք Աւստրիոյ և Իտալիոյ չինական ներկայացուցիչ էին։

ԲԵՌԼԻՆ.—Երկու ամիսներ անցան յորմէհետէ Բեռլինի անգլ. դեսպանատունը կ'պահանջէ Քուէյ—Զաւի կառավարչին պաշտօնանկութիւնն և Ֆլէմինկ միսիոնարն սպաննող մարդուն պատժուիլը։ Չինական իշխանութիւնք դեռ բան մ'ըրած չեն հակառակ իրենց տուած խոստումներուն։ Անգլիական կառավարութեան թուլութիւնը տկարութեան նշան կ'համարուի Չինացիներուն կողմէ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՌԷՆՆ, 15 Օգոստ. — Լապորիի վիճակն անփոփոխ է. տենդ չունի. և կ'երեւի թէ որևէ կնճռոտութիւն յառաջ պիտի չգայ։ Բազմաթիւ այցելութիւններ ընդունեց, ի մէջ այլոց Զօր. Մէրսիէի և Կոնսի, Մօրիս Պարէսի այցելութիւնն, որք Տրէյֆիւսեան կուսակցութեան երեւելիներէն մեծ մասին հետ իրարու հանդիպեցան հոն։ Վարչապետ Վալտէք Ռուսօ հեռագիր մը ուղղեց Լապորիի։ Ալֆրէտ Տրէյֆիւս յուզեալ նամակ մը գրեց։ Ֆրանսայի ամբողջ կողմերէն և օտար երկիրներէ հազարաւոր հեռագրեր ուղղուած են անոր։ Լապորիի պիտի յաջորդէ փաստաբան Ալպէռ Բլէմոնսօ որ Օառ լրագիրը պաշտպանեց Զօլայի դատին մէջ։

—Լապորին վիրաւորող չարագործը դեռ չէ գտնուած։

ԲԱՐԻԶ. — Կէրէն միշտ ապստամբական վիճակի մէջ է, և Հակահրէական Դաշնակցութեան կեդրոնատեղիին մէջ ապաստանած՝ չուզեր անձնատուր ըլլալ և կ'դիմադրէ իր համախոհներով։

ՍՈՖԻԱ.—Թաղապետական խորհուրդներու ընտրութեանց մէջ, կառավարական ընտրելիք մեծամասնութիւն ստացան։

ԵՕՀԱՆՆԷՍՊՈՒՐԿ.—Գերման Թրանսվաալ չոգենաւը Լօրանսօ Մարքէզ հասաւ 401 տակառ փամփուշտ բերելով Թրանսվալի հաշւոյն։ Ալիւրի և ուրիշ ուտեստեղէններու կարեւոր գնումներն եղած են արդէն։

ՊՕՄՊԱՅ.—Մեծ պատրաստութիւնք կ'տեսնուին Հնդկաստանէն 11—12,000 հոգի ղրկելու ի Հարաւային Ափրիկէ։ Փոխադրանաւերը պատրաստ են։ Երբ պատերազմ ծագի, զօրքերը նաւ պիտի նստին միևնոյն ատեն Պօմպայի, Քուրաչիի և Կալկաթայի նաւահանգիստներէն։

ՌՈԲԵՐԴ ՔՈԼԷՃ

Սոյն Քոլէճ, հաստատեալ կայս. Բարձր Իրատէով, կազմակերպեալ է Եւրոպական ու Ամերիկեան նոյն օրինակ հաստատութեանց նման, ունենալով նշանաւոր դասատուաց կաճառ մը որով կ'կառավարուի։ Նաև ընտիր և յաջողակ ուսուցիչներ՝ Հայերէն, Պուլկարերէն, Գաղիերէն, Գերմաներէն, Յունարէն և Թրքերէն լեզուաց համար։ Ունի գրատուն մը, իբր 8000 հատորներէ բաղկացեալ, երկրաբանական, հանքաբանական, կենդանաբանական և բուսաբանական հաւաքածոներ, և բնագիտական, տարրաբանական, բնախօսական և այլ բազմաթիւ գործիներ։

Քոլէճին նպատակն է ժամանակիս պահանջմանց համաձայն բարձրագոյն կարգի կրթութիւն մը տալ իրեն դիմող երիտասարդաց. Նոր տնօրինութիւնք եղած են բնական գիտութեան գիւտերուն ընծայելու համար։

Ռոպէրդ Քոլէճի մէջ աւանդուելի գրական և գիտական ուսմանց լեզուն Անգլիերէն է. սակայն իւրաքանչիւր ուսանող պարտաւորեալ է ուսանիլ իր մայրենի լեզուն և տոհմային պատմութիւնը։ Հայերէն լեզուի և Դպրութեան համար գծուած է ուսման կատարեալ ընթացք մը որուն պիտի հետեւի իւրաքանչիւր հայ ուսանող։

Հաստատութեան հոյակապ և քարաշէն շէնքերը կառուցուած են ի Ռումէլի Հիսար, Վոսփորի Եւրոպական կողմը գտնուող բարձրերուն ետեւը բլրի մը վրայ, որուն դիրքը Վոսփորի ափանց վրայ գեղեցկագոյնն և ամենէն առողջարարը համարուած է։

Քոլէճին յառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտեմբեր 15ին։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ Տեսչութիւնն, ի Ռումէլի Հիսար։ 24—8

ՏԵՍԻՔ Չորրորդ երեսին մէջ Կարապետեան էֆ.ի գրեանց ցուցակը։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԲԱՑՈՒՄ 4 Օգոստոս.

Օսմ. Քոնս. Մէաի Դ.	Օ. Ո.	25 14
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	124 1/8
Քաէտի Ժենէրալ ՕԹՄ.	Օ. Ո.	2 35
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ.	Ա. Ո.	3 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո	4 08
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	642 —
» Ժուխանա	»	235 —
» պարտաթ.	Ֆր.	486 —
Անատօլուի եկթ. պարտթ.	»	513 —
» » բժնթ.	Ա. Ո.	9 10
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	Ֆր.	300 —
Քարափ Իզմիրի	»	481 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	481 —
Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէ	»	266 —
ՍԹՈՒԱՑ		
Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ո.	— 75
« ութ օրուան	»	1 70
Ռումէլի Երկթղ. »	»	1 75
» » Բ.	»	— —
ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ		
20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 10
Անգլիական ոսկի	»	109 38
Բոլ էմբէրիալ	»	90 20
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 38
Քրիմից	»	51 05
Մէթալիք	»	98 30
Ռուպլ թղթադրամ	»	8 58
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109 15
Բարիզ 3 »	Ֆր.	23 03¾
Ֆիորին ամսա.	ղրշ.	10 93¾

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 15 Օգոստ.

Օսմ. Քոնս. Մէաի Բ.	Ա. Ո.	46 25
» » » Գ.	»	26 63
» » » Դ.) բաց.	»	22 87
) գոց.	»	22 87
Փոխառութիւն Դասապա	»	82 —
» Օսմ. 3½ %	»	99 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 63
Այտընի երկաթուղի	»	11 —
Եգիպտական միացեալ	»	106 —
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	105 87
Հելլենական 5 %	»	41 50
Մոնօբոլ Հելլենական 4 %	»	49 50
Ռանթ » 4 %	»	35 50
Պուլկ. Փոխառ. 6 % 1888	»	90 50
» Նոր » 6 % 1892	»	90 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 47½
Դրամազեղչ	»	3 50

ՊԵՌԼԻՆ, 15 Օգոստ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	99 50
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	125 70
Անատ. Երկ. պարտաթուղթ	»	100 20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 24½

ՓԱՐԻԶ, 14 Օգոստ.

Օսմ. Քոնս. Մէաի Դ.) բաց.	ղրշ.	23 25
) գոց.	»	23 27
» » » Գ.	»	26 80
Օսմանեան	»	422 —
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	125 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	569 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	99 87
Քաէտի Լիոնէ	»	951 —
Պանք տը Բարի	»	1040 —
Իտալական Ռանթ	»	92 87
Սպանիական արտաքին	»	60 82
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 26
Դրամազեղչ	»	3 —

ՎԻԵՆՆԱ, 15 Օգոստ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	47 85
» Լոնտոնի վրայ	»	120 77
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	61 80
Օսմ. Ռէժի	»	141 50

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԺԹ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ 1899—1900

Վարժարանիս ԺԹ. տարեշրջանը կ'սկսի յառաջիկայ (1899) Սեպտ. 1ին, և Նորեկ աշակերտաց մուտքի քննութիւնները տեղի կ'ունենան Օգոստ. 30ին և 31ին. իսկ դասերը կանոնաւորապէս կ'սկսին Սեպտ. 1ին։

Թոշակաւոր աշակերտաց ընդունելութեան պայմաններուն և այլ տեղեկութիւններու համար, ծնողք կամ պաշտպանք կրնան այժմէն դիմել ի Կ. Պոլիս Ազգ. Պատրիարքարանն և կամ ի Կարին Վարժարանիս Տեսչութեան։

Յառաջիկայ տարուան համար ձրիավարժ սանուց ընդունելութիւնն արդէն կատարուած ըլլալով՝ այդ մասին ո և է դիմում առանց հետևանքի պիտի մնայ։ 20—3

ՂԱԼԱԹԻԱ, ԽԱՎԵԱՐ ԽԱՆ, Թիւ 46

Սոյն վաճառատան մէջ անգլիական համբաւաւոր գործարաններու արտադրութիւնն եղող, մասնաւորապէս աշնան եղանակին համար այլ և այլ զգեստեղինաց յատուկ տոկուն՝ ճաշակաւոր և զուտ բրդէ ընտիր կերպասներ (շայագ, փասոնէ են.) կ'վաճառուին խիստ չափաւոր գներով։

Ղալաթիա. 6—1

ՏՈՔԹ. Յ. ԱՐԶՈՒՄԱՆ
ԾԱՆՕԹ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԲԱՐԻԶԻ
Ի Սէրք տը Բէրա, Թիւ 1

Երկարամեայ յաջողութեամբ կը հետևի ատամնաբուժական հին սկզբունքին՝ որ է՝ կեղծ ակռայի համար պէտք եղած տեղն օղակ (քանչէ) և պէտք եղած տեղն ալ՝ քիմք գործածել։ Այս է մինչև ցարդ ընդունուած ապահովագոյն մեթոտը։ Դարմանում բերնի և ակռայի ամէն տեսակ հիւանդութեանց։ Աղքատաց ձրի ատամնահանութիւն։ Ամէն օր կ'ընդունի ժամ 9 էն 5, (Ը. Ե.)։

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ԲՈՒԺՈՒՄ ՄԸ

1897 Փետր. 17ին, Բարիզի գեղագործներէն մին հետեւեալ նամակն ստացաւ հիւանդէ մը. «Քանի մը տարի կայ որ փնակնկալ ցրտառուԹեան հետեւանքով սաստիկ հարբուխի մը ենԹարկուեցայ՝ և որ անհոգուԹեանս պատճառով սկսաւ օր ըստ օրէ սաստկանալ և վտանգաւոր հանգամանք մ'առնել։ Այսօր սոսկալի ցնցղատապով (մի Պրօշիթ) կը տառապիմ, չնչառուԹիւնս ծանրացած է և բոլովին յուսահատած եմ առողջուԹիւնս վերստանալէ, որովհետև սոսկալի ճնշման մը տակ եմ։ Ստամոքսս խուխով ծանրաբեռնուած է և գիշերն ի բուն չԹողուր որ քնանամ, Թոքերս մէջտ լցուն են. ամէն առտու մէկ երկու ժամ կը հազամ ու կը Թքնեմ, մինչև որ մեծ քանակուԹեամբ խուխս արտադրեմ։ Զմեռները մանաւանդ խիստ կը տառապիմ։ Շատ անգամ փոխելս կու գայ և չեմ կրնար։ Ամէն կարգի դարման, օշարակ դեղ փորձեցի. օգուտ մը չտեսայ, բըժիշկներն ըսին որ վերջ ի վերջոյ ծանրաչնչուԹեան պիտի ենԹարկուիմ. ախորժակ չունիմ և ոչ բանէ մը համ կ'առնեմ։

Լրագրիս մէջ, ձեր խայծղանին (գաԹրան) չնորհիւ ձեռք բերուած բժշկուԹիւններուն պատմուԹիւնը կարդացի, որոնք ճիշդ իմ հիւանդուԹեանս նման են, հաճեցէք չիչ մը բուն կիւեօի խայծղան ղրկել ինձ. քաջայոյս եմ որ այս դեղը օգտակար պիտի ըլլայ։

(Ստորագ.) ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՄԱՐԹԻՆԷԹ Ապպէի փողոց Թիւ 14 Բարիզ։

Ճշմարիտ կիւեօի խայծղանը (գաԹրան) գործածելէ վերջ Պ. ՄարԹինէԹ հետեւեալ նոր նամակը գրեց

Բարիզ 15 Մայիս 1887
Սիրելի Պ. կիւեօ

Գործածեցի այն խայծղանը զոր հաճած էիք ինձ ղրկել. ձեր պատուէրին համեմատ ամէն ճաշէ առաջ սուրճի գդալ մը լեցուցի անկէ ըմպելիքիս մէջ ու այնպէս խմեցի։ Դեռ այս առաջին չիչէն սկսելով նշանակուԹեան արժանի բարելաւուԹիւն մը նշմարեցի առողջուԹեանս մէջ. ստամոքսիս վրայ ճնշող խուխը շատ դիւրաւ արտադրեցի և քանի մը ժամ կըրցայ քնանալ առանց չնչահեղձուԹենէ նեղուելու։ Շարունակելով կիւեօի խայծղանը գործածել, երրորդ չիչէն վերջ գիս չարչարող հիւանդուԹիւններն բոլորովին անհետացան. հիմա լաւ ախորժակ ունիմ. խուխերս վերջացան և ընդհանուր կերպով ոյժս ու առողջուԹիւնս վերստացած եմ. Վերջին ծայր չնորհակալ եմ ձեզ, որ այս կիւեօի խայծղանին գիւտն ըրիք, և ուրիչ բան չեմ կրնար ընել, եԹէ ոչ ջերմապէս յանձնարարել այս դեղը ամէն անոնց, որոնք ինձ նման կը տառապին հազէ, հարբուխէ, ցնցղատապէ և խռչափողի հիւանդուԹիւններէ։

Ստորագ. ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՄԱՐԹԻՆԷԹ

Ամէն ճաշէ առաջ, նշանակուած չափով կիւեօի խայծղան գործածելուն արդիւնքը վերի գրուԹենէն բացորոշ կերպով կը հասկըցուի։ Արդարև հազը, հարբուխն ու խռչափողի հիւանդուԹիւնները կարճ ժամանակի մէջ բուժելու համար այս խայծղանը բաւական է. Դեռ նոր սկսած Թոքախտն իսկ բուժելու և անոր մահացու ընԹացքը կասեցնելու համար կիւեօի խայծղանը եղական է, որովհետև Թոքի բշտիկներուն մէջ մտնելով Թոքախտ առաջ բերող միքրոպները կը սպաննէ և Թոքին կազմակերպուԹեան արդիւնք կ'ըլլայ.—Արդարև չատ պարզ է.

Թէև հարբուխը անխնամ Թողնելով ցնցղատապի կրնայ փոխուիլ, ուստի Թոքային հիւանդուԹեան մը առաջքն առնելու համար ջերմապէս կը յանձնարարուի կիւեօի խայծղան գործածել, հիւանդուԹեան սկիզբէն անմիջապէս յետոյ.

Երեսուն տարիէ ի վեր բազմաԹիւ յուսահատ հիւանդներու կիւեօի խայծղանին չնորհիւ ստացած հրաշալի բուժումները մեծ հռչակ վաստկցուցած են այս դեղին, ուստի չատ մը մրցակիցներ առիԹէն օգտուելով կ'խաբեն հասարակուԹիւնն ու իրենց պատրաստածները կը ծախեն իբր ճշմարիտ կիւեօի խայծղան. Արդարև չատ մը գործարաններ կան որ ստորին տեսակ խայծղան կը գործածեն, և որոնց գիները ԹԷև պակաս կարծեն, սակայն աւա՛ղ որ հիւանդուԹիւնը չեն բժշկեր. Ուստի եԹէ կ'ուզէք հիմնապէս բուժել ձեր հազը, հարբուխը, խռչափողի հիւանդուԹիւնները, ցնցղատապն ու մանաւանդ ծանրաչնչուԹիւնն ու Թոքախտի սկզբնաւորուԹիւնը, մի միայն Goudron Guyot ԿԻՒԵՕԻ ԽԱՅԾՂԱՆ փնտռեցէք դեղարաններն և ուշադրուԹիւն ըրէք որ էԹիքէԹի վրայ խոշոր գիրերով տպուած ըլլայ Պ. կիւեօի Guyot անունն ու ստորագրուԹիւնը երեք գոյներով [illegible]. Շիշերուն էԹիքէԹը պէտք է կրէ նաև գործարանին հասցէն Maison Frére, 19 rue Jacob Paris,

1

ՕՍՄ. ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

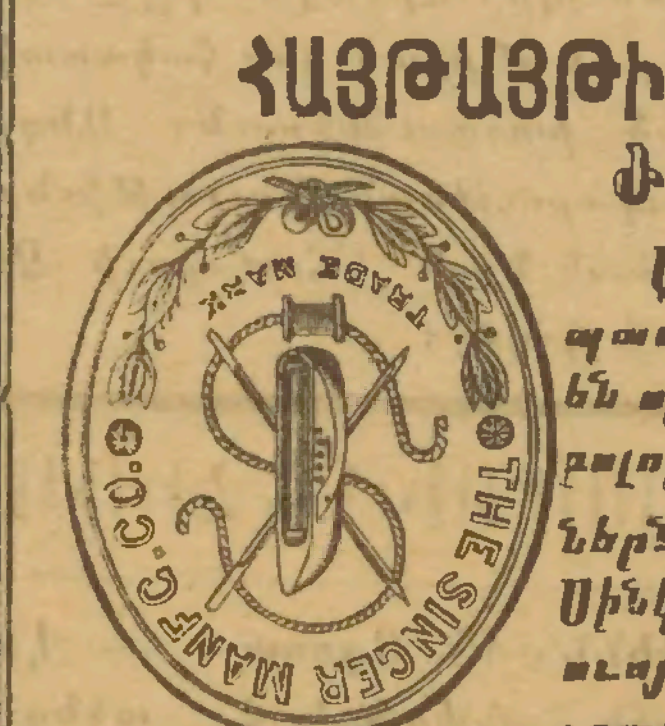
Օսմաներէն լեզուի ուսուցման համար ջերմապէս կ'յանձնարարուի հետեւեալ դասագրքերն որ Ուսումնական Խորհրդոյ ուսմանց ծրագրին բոլորովին համաձայն և մանկավարժական տեսակէտով եզական են։ Երբ ըսուի թէ՝ այս ընտրելագոյն դասագրքերու հեղինակը Պետական Խորհրդոյ նախագահ առենի քարտուղարներէն և Օսմ., Պարսկ. և Արաբերէն լեզուաց քաջահմուտ և հանրածանօթ ուսուցիչ Պետրոս էֆ. Կարապետեանն է, այլևս ամէն տեսակ գովասանական խօսքեր ընելու պէտք չի տեսնուիր։

1. Իլավէլի Նէվտէստէ եախոտ Մուֆասսալ Մուինչաադի Ճէտիտէ (ընտիր ձեռագիր) 6 ղշ.
2. Նոյնին համառօտը (Բ. տիպ.) բարեփոխեալ և յաւելեալ 3 »
3. Ուսուլը Արէպի (Արաբերէն գործնական մէթոտ) 5 »
4. Ուսուլ վէ մունթէխապաթի զէպանի ֆարսի 4 »
5. Իլավէլի Սարֆի Օսմանի (տեսական եւ գործնական) 5 »
6. Նումունէի Էտէպիյէաթը Օսմանիյէ վէ մուլուհամթը ֆէննիյէ 4 »
7. Մունթէխապաթ իւլ ճէրիտէ (լրագրական հաւաքածոյ) 3 »
8. Իւսուֆ Իմնա եախոտ Տօղրու եազմագ ուսուլը Բ. Տիպ. [բարեփոխեալ և յաւելեալ, քերականութեան Ա. տարին կ'ներկայացնէ] 3 »
9. Րէհնիւմայի Գըրաաթ վէ Թէրճէմէ Բ. տարի 2 »
10. Րէհնիւմայի Գըրաաթ վէ Թէրճիւմէ Ա. տարի 1 1/2 »
11. Ձեռագիր Րէհնիւմայի գըրաաթ վէ Թէրճէմէ 1 1/2 »
12. Նոր քերական Օսմ. լեզուի [առանց պատկերի] 1 »
13. Էլիֆպաի լիսանի Օսմանի (առանց պատկերի 1 »
14. Թարիխի Էտէպիյեաթի Օսմանիյէ (Ա. մաս) 1 »
15. Բանալի Մուխթասար Նէվտէսդէի (հանդերձ Թարգմանութեամբ] 3 »
16. Բառարան Օսմ.է հայերէն [գործ հանգուցեալ Պօղոս էֆ. Գալըպճեանի 6
17. Պատկերազարդ նոր քերական Օսմ. լեզուի հրատարակելի 1 »
18. Րէսիմլի Էլիֆպայի Օսմանի 1 »
19. Մէշգ եախոտ Խութութը Օսմանիյէ 5 տեսակ բաղկացեալ հատը 1/2 »

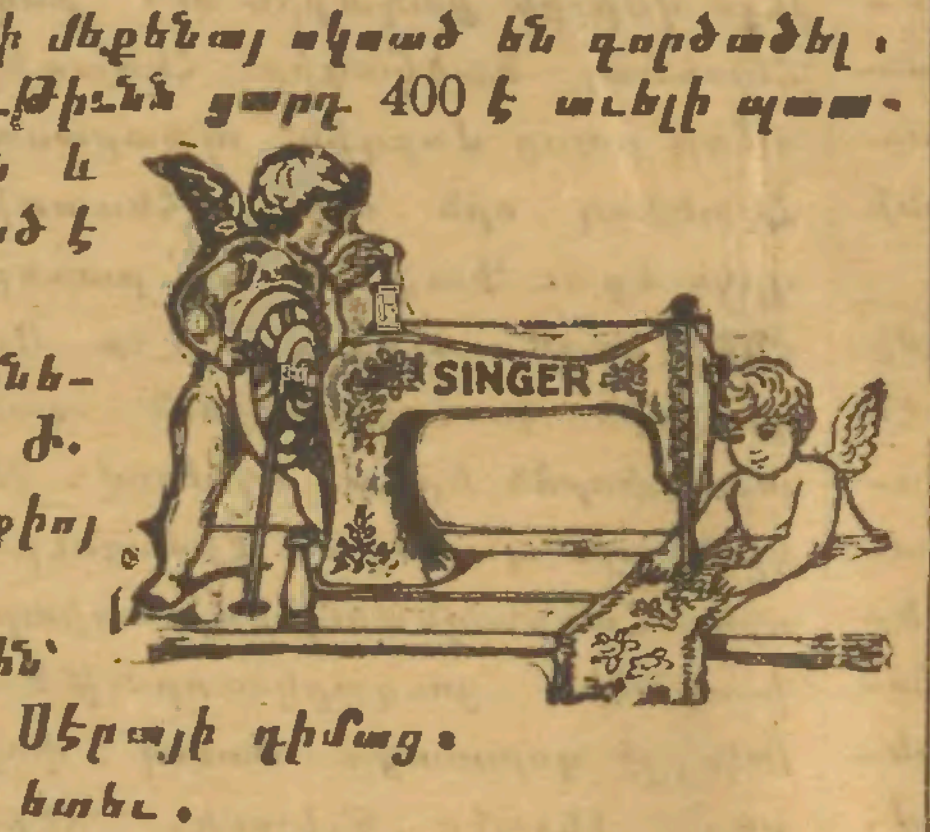
Սոյն գրքերէն գնել փափաքողներն ուղղակի կրնան դիմել հեղինակին գրքերու մԹերանոցն որ կ'գտնուի Պապը Ալի Ճատտէսի 78 Թիւ խանութը։ Կ'գտնուի նաև բոլոր գրավաճառներու քով։ Ի մասնաւորի Պալենց գրատունն որ մեծաքանակ գնողներու ալ դիւրութիւններ կրնայ մատուցանել։ Վերոյիշեալ գրքերը թէ կրթական գործոց նախարարութենէն և թէ Ուսումն. Խորհրդոյ կողմէ գնահատուած են։ 10—8

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ
Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները զատ անգլ. պաղպատեայ տեսակուԹեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել. Սինկէրի ԸնկերուԹիւնն յարդ 400 է աւելի պաշտօնական վկայական և չքադրամ ստացած է բազմաԹիւ ցուցահանդէսներու մէջ.

Արեւելքի մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտլինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է.

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝ Բերա, Շիշլի ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց.

Ղալաթա) Սինկէր Խան, Թունելին եանը.) Թրամվէյի կայարանին դիմաց.

Ստամպօլ) Սուլթան Համամ Թիւ 2.) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի ՍԹասիոնին դիմաց Թիւ 13.

Կեղծերէն զգուշանալու համար վերինչ նշանին ուշադրութիւն ընելու է.

ԻՔՍԻՐԻ ՍԻՒՐԷՅՅԱ

ՕՍՄ. ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԿՈՂՄԷ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ՆՈՐ ԵՒ ԽԻՍՏ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ՕՇԱՐԱԿ

Խասէքիի կանանց հիւանդանոցին Ա. Դեղագործ Ալի Սիւրէյյա էֆ.ի պատրաստած այս էլիքսիր ուժասպառութիւնը կ'անհետացնէ, ստամոքսի ոյժ կուտայ և տկարութեան դէմ լաւագոյն դարման մ'է։ Իքսիրի Սիւրէյյայի այս յատկութիւններն հաստատուած և գնահատուած են կայս. բժշկական վարժարանի և առողջապահական ժողովոյ կողմէ կատարուած [illegible] կարգի դեղերէն [illegible]. Վաճառման [illegible] Գասապեան դեղարաններն և ի Պահճէ գափու Մէյտանճըգ փողոց Սատրըգէէ խանի տակ Բեհզիմ էֆ.ի դեղօրէից մԹերանոցը, և ամէն գլխաւոր դեղարաններ։ 20—20

ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒԼ.— Անոնք որ փոքր գումարներու փոխարէն նամակի փուլ կ'ղրկեն մեզ՝ պէտք է որ ապահովագրեն փուլ պարունակող նամակը։ Այս առԹիւ նորէն կ'յիչեցնենք Թէ փոքր գումարներու փոխարէն ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒԼ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 40նոց բուլը 20 ղշ.ի հաշիւով միայն։

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՊՐԵՎԱՆՈՒՑ ԱՐՄԱՇՈՒ

Դպրեվանուց Խնամակալութիւնը որոշած է յառաջիկայ դպրոցական շրջանի համար նոր դասարան մը կազմել. Աշակերտութեան ընդունուելու համար հետեւեալ պայմանները ի նկատ պիտի առնուին.

1. Առ նուազն 18 տարեկան պէտք է ըլլան. 2. Պէտք է ունենան Մկրտութեան և պատուաստի վկայականներ. 3. Նախակրթական ուսմանց և վարուց վկայական այն վարժարանէն ուր նախապէս աշակերտած են. 4. Իրենց խնդրագրին հետ պէտք է ունենան նաև իրենց ծնողաց հաւանութեան գիրը. 5. Կարեւոր պայման է նաև ունենալ առողջ մարմին. Մտաց քննութիւնները պիտի կատարուին Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ Դպրեվանուց վերատեսչութեան կողմէ յառաջիկայ Սեպտ. 1 Չորեքշաբթի օրէն մինչև 4 Շաբաթ. Անոնք որ արդէն իրենց խնդրագիրները մատուցած են Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, նշանակեալ պայմաններուն համաձայն նոյն օրերուն պէտք է ներկայանան ի Պատրիարքարան քննուելու համար. 5—4

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

Բեռլինքէնի Կ. Պոլսոյ համար եռամսեայ բաժանորդագինն է միայն 36 ղրշ. ամսական ճիշդ 12 ղրշ.ի հաշիւով։

ԱՆՈՒՇԻ ՑԱՒ ԿԸ ՔԱՇԷԻ ԱՄԷՆ ՕՐ

Մարսիլիա, 23 Մայիս 98.

Պարոն,

Ամէն օր ակռայի ցաւով կը տառապէի, չնորհակալ եմ որ հաճեցաք ձեր ՏԱՆԹՕԼԻ նմոյչներէն չքեղ տուփ մը ղրկել, զոր գործածել սկսելուս, անմիջապէս ակռայիս ցաւերը դադրեցան և հիմայ չատ հանգիստ եմ. կ'աղաչեմ հաճեցէք 2 տուփ ՏԱՆԹՕԼԻ խմոր և 3 սրուակ ջուր ևս ղրկել.

Մուէ Բլէրէ

Տանթօլի ջուրը խմորն ու փոշին, Բաստէօռեան դրութեամբ պատրաստուած հականեխիչ և անուշահոտ նիւթ մ'է, որ բերնի և լինտերու մէջ գտնուած վնասակար միկրոբները չնչելով, բերնի և ակռայի յատուկ ամէն կարգի հիւանդութիւններ, գարշահոտութիւնն, ակռաներու փտումը, Թարախացումն, և կոկորդի բորբոքումն անմիջապէս բուժելէ զատ, ակռաներու ալառերն ու գեղեցկութիւններն ևս մաքրելով քանի մը օրուան մէջ ճեփ ճերմակ կը դարձնէ զանոնք և բերնին անուշահոտութիւն մը կը պարգևէ.

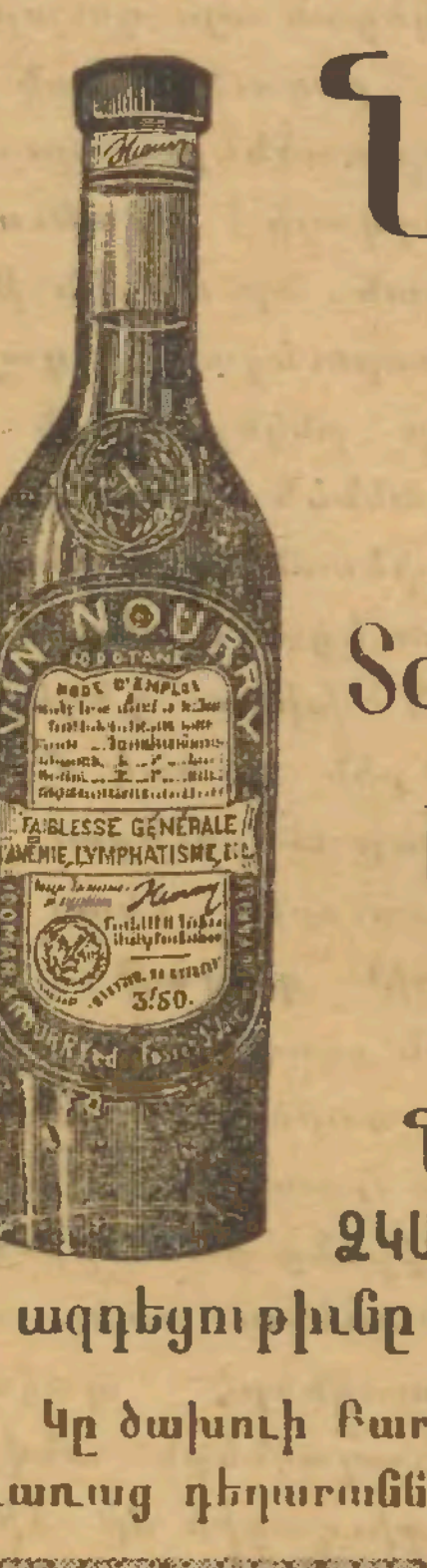
Ամենատառապելի ակռայի ցաւերը վայրկեանաբար բուժելու համար, կտոր մը բամպակի վրայ 7—10 կաթիլ Տանթօլի ջուր կաթեցնելով ցաւած տեղը դնել բաւական է.

ԸՆԹԵՐՑՈՂԱՑ ՆՈՒԷՐ

ԸնԹերցողներէն ով որ ի ստորև նշանակուած տեղուանքը 70 փարա մանրուք ղրկէ, (որ միայն ճամբու ծախքի գինն է) պիտի ստանայ չքեղ տուփ մը ՏԱՆԹՕԼԻ նմոյչ, որուն մէջ զետեղուած են սրուակ մը Տանթօլի ջուր և մէյ մէկ Տանթօլի փոշի և խմոր նաև ակռայի վրձին մը. Վաճառման տեղը.—Կ. Պոլիս Էսկի Զապթիէ ճատտէսի Շալճեանի Առեգնագործական վաճառատունը, Զաքմաքճըլար վառան կից Թերաճեճեանի բուլի վաճառատունը, Պահչէ գափու Պինպիր-Չէյիր վաճառատունն ու Քիւչիւքեանի Պոլսոյ կամուրջին գլխի և Բերայի չիտակ ճամբուն վրայի դեղարանները. Բաց ի նմոյչներէ Տանթօլի սովորական սրուակներն ու տուփերն ևս կը ծախուին այս վաճառատուններըն. 13—1

ԱԶԴ

Երիտասարդ մը՝ հմուտ Թուրքերէն և ֆրանսերէն լեզուաց. ինչպէս նաև տոմարակալուԹեան՝ կ'փափաքի պաշտօն ստանձնել վաճառատան մը մէջ։ Լաւ և ապահով երաշխաւորուԹիւն։ 4—2

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ

(Իոս եւ Թանէնով)

ՈՅԺ ՏԱԼՈՒ ԵՒ ԱՐԻՒՆԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԿԸ ԴԱՐՄԱՆԷ

ՏԺԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ Դեղնոր (պէգ) Խոյլը (սրտանեա)

ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ Ցոյց եւ աղջկանց արբունենի հասակի նիհարութիւնը

ԿՈՒՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ խիստ հաղցահամ է եւ ՁԿԱՆ ԻՒՂԻ տեղ գործածուելով անոր կրկնապատիկ ազդեցութիւնը կ'ընէ։

Կը ծախուի Բարիզ Բլէն եւ Քօմարի վաճառատունն եւ Կ. Պոլսոյ ու գաւառաց դեղարաններուն եւ դեղի մթերանոցներուն մէջ։

ՄՈՍ

ՏՈՒԵՆԱՐԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրբուլի և Մէնչէսթըրի գինեվաճառաց ընկերութիւն

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ամասիա	3500	Թիրէ	2500
Բռուսա	3500	Մարգեօթիս	2500
Մէնէմէն	3500	Նէվգիս	2500
Անկիւրիա	3000	Բերա	2250
Ադըփ	3000	Օսքըքս	2250
Անտաքիա	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլը	3550	Կապուչին	1500
Զմաու	2750	Հեքի	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ռ. իԹոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Սդրիթ, Լիվըրբուլ

ԱԶԴ.—Պատմութիւն Մարդկային Պատմութեան.— Հանրածանօթ Տքդ. Փէշտիմալճեանի սոյն երկասիրութիւնը 240 մեծադիր երեսներէ բաղկացեալ, մարդկային երախտագիտութեան արժանացող Եդուարդ Ճէնըրի և այլ զանազան լուսանկարներով զարդարուած ու ֆրանսական ակադեմեայէն պըսակեալ, կ'ծախուի 10 ղրշ.ի փոխանակ նախկին 35ղրշ.ի գնոյն, իր կարեւոր պարունակութեան և հեղինակին համբաւին բաղդատմամբ այնչափ աժան է որ լոկ մարդկային պատուաստին պատմութիւնը և օգուտները ժողովրդեան մէջ տարածելու նպատակաւ այս անօրինակ զեղչն եղած է, առիթէն օգտուիլ. դիմել Զագմաքճըլար եօքուշու Թիւ 29 Աչճեան գրատունը։

Հեռաւոր երկիրներէ 10ղրշ. նամակադրոշմ փոխարէն կ'ղրկուին իրենց հասցէին։ 4—3

ԴԺՈՒԱՐԱՇՆՉՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԿՈՒՐԾՔԻ ԻՋՈՒԱԾՔԸ

ԵԹէ չդարմանուին, վտանգաւոր են, մինչեւ իսկ խեղդամահ կ'պատճառեն. կանոնաւոր չնչառութիւն չընողը, ծանր բեռան մը տակ կը ճնշուի. չնչափողերը կ'խճւոան, եւ կուրծքը չի կրնար հանգիստ ըլլալ. Դարմանին համար բժիշկներ մտահոգ էին և գիտութիւնը գտաւ ԷՍԲԻՔԻ ՍԻԿԱՐԷԹՆ ու ՓՈՇԻՆ, որք հիմնապէս կ'բուժեն, կուրծքի իջուածքը, հազն և չնչառական հիւանդութիւնները։ Բժիշկներ կը յանձնարարեն այս դեղը։ Բարիզի եւ եւրոպական ուրիշ հիւանդանոցներու մէջ միմիայն ԷՍԲԻՔ կ'գործածեն այս հիւանդութեանց համար։ Կ'ծախուի Բարիզ Սէն Լազար փողոց Թիւ 20 և մայրաքաղաքիս ու գաւառներու դեղարաններուն մէջ։ 52—39

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան 7 մէճ. 6 ամս. 3 1/2. 3 ամս. 2 Մ. Կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրշ. Արտասահման 40 ֆր. 6ամս 20, 3ամս 10. Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ։

Ինչմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Ան որ կ'ուզղուին ամէն գրութիւնք
խմբագրութեան ուղղուած նամակ եւ այլ
յօդուածներ ետ չեն դարձուիր։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՑ
Կ. Պոլիս, Նօ 23, 25, Պալըք Բազար Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (29)

ԽԵԼԱԳԱՐ ՀԱՅՈՒՀԻՆ

ՀՆԴԿԱՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

ՊԱՐԶ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

—Կարելի է, Տօքդոր։ Հակառակը չեմ կրնար պնդել։

—Այդ երիտասարդին անունը գիտէ՞ք։

—Այո՛, Տօքդոր։

—Ուրկէ՞ իմացաք։

—Իր գրած նամակէն, զի անշուշտ ինք ստորագրած է իր նամակը։

—Անշո՛ւշտ։ Ի՞նչ անուն գրուած էր հոն։

—ՎԱՀԷ....

—Վահէ՞... Վահէ՞... ըսաւ Տքդ. Տիւրան, անօրինակ զարմանքով մը, այլայլած եղած....

Այս անուն բուռն սարսուռ մը պատճառեց Տօքդորին ամբողջ էութեան մէջ։ Միտքը ցրուեցաւ, պահ մը աչքերը մԹագնեցան, երեսին գոյնը մախիր կորեցաւ։ Նուաղում եկաւ վրան։ Ուզեց խօսիլ, բայց լեզուն չորցաւ։ Սակայն գերագոյն ճիգով մը, որ իր երկաԹեայ կամքը կ'յատկանչէր, յաջողեցաւ տագնապը վանել, քանի մը վայրկեան ետքն ինքզինք զսպել, և, գրեԹէ առանց բան մը յայտնի ընելու, զի Տիկին Կիւպինձ ալ բան դիտելու վիճակին մէջ չէր, չարունակեց իր խօսակցուԹիւնը խեղճ կնոջ հետ։

—Շնորհակալ եմ, Տիկի՛ն, ձեր տուած տեղեկուԹիւններէն, որք խիստ օգտակար պիտի ըլլան ինձ։ Բայց կ'խնդրեմ որ վաղը, կէս օրէն երեք ժամ յետոյ, բարեհաճիք նորէն գալ այս տեղ ձեր ամուսնոյն հետ. զի կարելի է որ քանի մը հարցումներ ալ ընեմ։ Զմոռնաք, Տիկին, միասին բերել այդ երիտասարդին նամակն ու ներփակեալ լուսանկարը։

—Լա՛ւ, չեմ մոռնար։ Վաղն առաւօտ կանուխ ձեզ պիտի հաղորդեմ Էլիզայիս համար վարձուած բնակարանին հասցէն։ Իսկ կէս օրէն երեք ժամ ետքն ամուսնոյս հետ պիտի գամ։ Այս առԹիւ ձեզմէ բան մը պիտի խնդրեմ։

—Պատրաստ եմ, Տիկին։

—Մենք օտարական ենք այս տեղ, Տօքդո՛ր, և մարդ չենք ճանչնար։ Ուստի կ'խնդրեմ որ սա՛ 5000 ֆրանքը ձեր ձեռքով բաժնէք աղքատ ընտանիքներու։

—Շատ լաւ, Տիկին։ Հիմակ իսկ պիտի փուԹամ ձեր մարդասիրական առաջարկն ի գործ դնել։

⁂ Երբ Տիկին Կիւպինձ մեկնեցաւ, Տօքդորը յիմարի մը պէս փոխեց իր աշխատուԹեան սենեակը մտաւ, և ուժասպառ ինկաւ աԹոռի մը վրայ։ Մարմնոյն բոլոր անդամները կ'դողային։ Երեսը մեղրամոմի դեղնուԹիւն առած էր, ու անհասկնալի կերպով հետեւեալ խօսքերը կ'մրԹմրԹար,

—Աստուա՛ծ իմ, ո՞ւր եմ, ի՞նչ եղայ։ Երա՞զ կ'տեսնեմ արդեօք։ ԷԼԻԶԱ՜Ն է ԵՂԵՐ ԱՆ...։ Ի՞նչ կ'ըսէք...։ Իրա՞ւ։ ԳիտակցուԹիւնս կորուսի՞ արդեօք...։ Էլիզա՜ն... այսինքն՝ այն աղջիկը զոր փափաքեցայ ամուսին ունենալ, զոր պաշտեցի ու կ'պաշտեմ ցարդ հոգւոյս բոլոր խանդաղատանքովն և սրտիս բոլոր հրայրքովը...։ Ա՜հ, պիտի խենդենամ հիմա, օգնուԹի՛ւն...,

Այս բուռն ու տագնապալի վիճակ ամբողջ ժամ մը տեւեց։

Տքդ. Տիւրան, առաջին յուզումն հանդարտեցնելէ ետքը, ելաւ և սկսաւ սենեկին մէջ անկանոն քայլերով պտտիլ։

—Է՜հ, ալ տարակոյս չկայ, կ'ըսէր ինքնիրեն։ Հիւանդը, զոր պիտի դարմանեմ, իմ պաշտելի Էլիզաս է։ Ի՞նչ ընեմ հիմա։ Միտքս ցրուած է։ Խորհելու կարողուԹիւն չկայ վրաս։ Որո՞ւ երԹամ։ Ո՞ւր երԹամ։ Ա՜հ, մոռցայ իմ բարեկարս...։ Տքդ. Բիւնին երԹամ, զի չատ պէտք ունիմ անոր խրատներուն։ Բայց, զարմանալի՜ բան, ոյժ չկայ վրաս։ Ծունկերս կը կԹոտին։

Գերագոյն ճիգ մ'ալ ընելով, գլխարկը դրաւ և կառք մը նստած, Տքդ. Բիւնի տունը գնաց, և մեծ դժուարուԹեամբ հասաւ այն սենեկին դըրանն առջեւ ուր Տօքդորն իր երեկոյեան ճաշին կ'սպասէր։ Տիւրան չկրցաւ սենեկէն ներս մտնել ու սեմին վրայ կանգ առաւ, գինովի մը պէս երերալով։

Տքդ. Բիւն՝ գլուխն աղին դարձընելով, զարմացմամբ նայեցաւ իր օգնականին երեսն որ չափազանց գունատած էր, և ըսաւ,

—Դո՞ւք, Տիւրա՛ն։ Բայց, զարմանալի՜ բան, ինչո՞ւ ներս չէք գար։

Տքդ. Տիւրան, իր մնացած ոյժն ամփոփելով, ներս մտաւ, և Տքդ. Բիւնի փարեցաւ խիստ։

—Ա՜հ, ներեցէ՛ք, Տօքդո՛ր, ինքզինքս կորսնցուցած եմ այսօր, ըսաւ Տիւրան հատկտեալ ձայնով։

Բարեսիրտ Տօքդորն անմիջապէս ելաւ աԹոռի մը վրայ նստեցուց իր օգնականը, և խիստ մտահոգ և անհանդարտ նայուածքով մը, ուրկէ հայրական սէրը կ'ճառագայԹէր, անոր երեսը նայելով ըսաւ,

—Իրա՞ւ կ'ըսէք, Տիւրա՛ն, դուք որ պզտիկ դէպքերէ չէք յուզուիր, իրա՞ւ ինքզինքնիդ կորսուած էք։ Ուրեմն խիստ ծանր բան մը պատահեր է ձեզ։

Տքդ. Տիւրան աԹոռը մօտեցուց իր վարպետին, որ ուշադրուԹեամբ անոր երեսը նայելով, վախցաւ։ ԾրԹները կ'դողային։ Փողկապը մէկ կողմ գացած, մազերը ցրուեցան եղած, այլանդակ կերպարան մ'առեր էին Տիւրանի յոյժ կանոնաւոր դիմագծերը։

—Կ'վախնամ որ ձեզ անհանգիստ կ'ընեմ, ըսաւ Տիւրան վճռեռոտ չեշտ մը տալով ձայնին։

—Բնա՛ւ, անհանգիստ չեմ ըլլար, ըսէ՛ք, պատասխանեց Տքդ. Բիւն, անհանդարտ չարժում մ'ընելով։

—Բայց հիմա ճաշի ատեն է։ Ետքը.... կու գամ կ'պատմեմ։

—Տիւրա՛ն, աւելի մի տանջէք իմ հետաքրքրուԹիւնս, ըսաւ Տքդ. Բիւն անհամբեր։ Կ'հրամայեմ որ պատմէք։ Զգեցէ՛ք այդ յուսահատ դիրքը։ Ի՞նչ որ ալ պատահի ձեզ, մի՛ մոռնաք որ իմ պաշտպանեալս էք։ Չէ՞ որ հայր անունը կուտաք ինձ։

Տքդ. Տիւրան մանրամասնօրէն պատմեց այն դէպքերն որք արդէն ծանօԹ են մեր ընԹերցողաց։

Տքդ. Բիւն իր օգնականին տարօրինակ պատմուԹիւնն հետաքրքրուԹեամբ մտիկ ընելէ ետքը,

—Ամէնն ա՞յս է,

—Այո՛։

—Լա՛ւ, եԹէ վիպասանի մ'ըրած ըլլայիք այս պատմուԹիւնը, երկու հատոր գիրք կ'չինէր։ Հիմա ժամանակն ուշ է, այս խնդրոյ վրայ իմ կարծիքս յայտնելէ առաջ, երԹանք ճաշենք։ Ցետոյ կ'տեսնուինք։

Տքդ. Բիւն տեսնելով որ սեղանին վրայ Տիւրան ախորժակով չուտեր, ըսաւ անոր,

—ԵԹէ սովորականին պէս խնդալով, խօսելով չճաշէք, այս դժուարին կացուԹենէ ձեզ ազատելու պիտի չաշխատիմ։

Տքդ. Տիւրան ճիգ մ'ըրաւ ինքզինքը զսպելու և որչափ հնար է զուարԹ դէմք մը առնելու։

Տքդ. Բիւն, ճաշէն ետքը,

—Հիմա զիս մտիկ ըրէ՛ք, Տիւրան։ Երբ Պոլսէն ինձ յանձնարարուեցաք, իմացուցած էին որ սիրային խնդիր մը ունէիք։ Բայց այսքա՛ն յառաջ գացած ըլլալնիդ հիմա ձենէ իմացայ։ Այս պատմուԹեան մէջ ուշադրուԹեան արժանի երկու կէտ կան։ Մին գիտուԹեան կ'վերաբերի, և միւսը ձեր անձին։ ԳիտուԹեան վերաբերեալ կէտին վրայ խօսինք։ Միւսը դիւրին է։ Այս առաւօտ, երբ այցելուԹեան գացած էինք այս խելայեղ կնոջ, զարմացմամբ տեսայ որ ձեր խօսքերն անոր վրայ մեծ ազդեցուԹիւն կ'ունենային, որուն հետեւանքովը քանի մը յուսատու նշաններ դիտուեցան։ Բանի որ խնդիրը պարզուեցաւ հիմա, ըսել է Թէ այս կին անորոշ կերպով մը ճանչցաւ զձեզ։ Ասիկա երկու բան կ'ապացուցանէ։ Նախ զօրաւոր յիշողուԹիւն մը ունենալը, և յետոյ՝ զձեզ չափազանցօրէն սիրելը։ Տեսէ՛ք։ Դուք որ ձեր մտային կարողուԹիւնը լիովին կ'վայելէիք, չճանչցաք զայն, մինչ նա, իր ուղեղային տկարանոտ, արտակարգ (anormal) վիճակին մէջ, կրցաւ ճանչնալ զձեզ։ Այս հետաքրքրաչարժ երևոյԹին պատճառն այն է որ սիրոյ զգացումն աւելի զօրաւոր է կանանց քան արանց մէջ։ Արդէն, կիներն ամէն տեսակ զգացումներու մէջ կ'գերազանցեն այրերը։ Ասիկա նոյնքա՛ն ճիշդ է վայրենիին որքան քաղաքակիրԹեալին համար։ ԵԹէ երբեմն կիներն աններելի ԹերուԹիւններ կամ յանցանքներ կ'ունենան, պատճառն անոնց իրենց զգացումներուն այս սաստկուԹեան կ'վերագրուի։ Ընդհակառակն, այրերուն ալ տրամաբանական և հաշուական կարողուԹիւնը զօրաւոր է։

(Շար.ը Վաղը.) ՏՔԴ. ՃԷԼԱԼԵԱՆ